

subotički dvojtjednik

Godina II. • Broj 38 • 16. PROSINCA 1995. • Cijena 1 dinar

Kut

Potpis

Tri će nam upravo stavljena potpisa u narednih nekoliko godina odrediti budućnost. U svečarskom raspoloženju, uz pompu svjetla i očiju cijeloga svijeta, taj dio našeg posla lako je obavljen. Međutim, sluti se da će puno teže ići sa onim što slijedi nakon povratka doma. Radi se o preuzetoj obvezi primjerenog uređenja naših arhaično „uređenih” gudura, izgrađenih na razvalinama gluposti. Dakle, spremimo metle i prionimo na posao. Ali, radimo samo u vlastitom dvorištu.

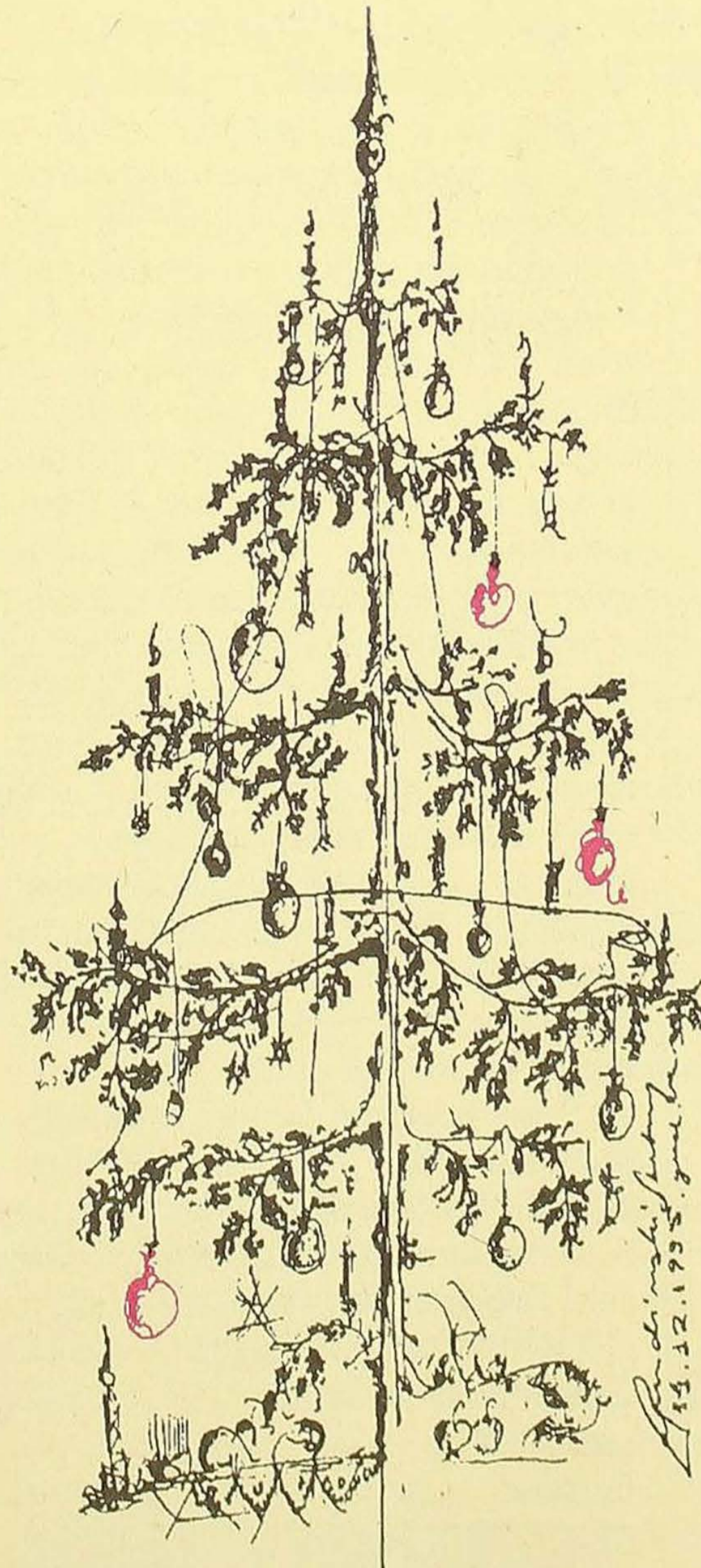
(lj. k.)

BLAGDAN BOGA I ČOVJEKA ZA ČOVJEKA

litam kršćanskih blagdana uvijek u nas
ci echo na duhovnom polju. Naime,
šćanski blagdani nikada nisu puko spomin-
j nekog prošlog događaja, nego je to uvi-
c onovno proživljavanje Otajstva kojeg
agan sadrži. Stoga je vrlo važna razlika
šćanskog načina svetkovanja od bilo kojeg
urg načina obilježavanja, pa makar i naj-
čldogađaja.

Ed nama je Božić. Prethodi mu adven-
torijeme koje je po svojoj naravi vrijeme
evanja. Sama riječ „advenat” znači
šaše; znamo da je to došašće: dolazak
s Krista u našu povijest. Međutim, kako
Isus Krist uskrsli Gospodin svih kršćana
eg otajstveni dolazak se stalno događa.
tice advenat – došašće stvarno iščekivanje
atoga dolaska, jasno u otajstvu. Zahvaća
sunutrinu, zahvaća religiozno naše „ja” i
kaas na promjenu. Advenat se dakle do-
dau čovjeku vjerniku drugačije nego u
oru koji Krista doduše priznaje ali nema
on njemu religijski stav. Zato se može
analjati na dva kolosjeka: o Božiću kod
rma i o Božiću kod onih koji nisu vjernici.
Kd onih koji nisu vjernici Božić će biti,
rutno, jedan lijepi spomen bogato obo-
tadicijom, folklorom, društvenom di-
ozom i stoga, također, značajan doživljaj.
so slavljenje ne smijemo prezirati jer je
o kaz poštenog ljudskoga stava prema
ne stvarnosti, ali na način koji dirigira
jeov stav nutrine. Međutim, posve je
gaje govoriti o svetkovanju blagdana za
aina koji u Krista vjeruje i kojemu je
stava nauka normativ života. Vjernik će
klna osobit način nastojati otajstvo
zid proživjeti očima vjere, susresti Krista,
nitlu svom životu značajan zaokret prema
ljeovanju onog što slavi. Stoga će Božić
dulje odjeknuti u njegovoj savjesti, mo-
i avljenju Boga za veliki dar Kristovog
asa koji po njemu, kršćaninu, mora po-
inak za druge. Znak po komu će bogo-
rtiji prepoznati prisutnost Isusa Krista u
otkršćana, napose u njihovom vladanju,
obnosti i čovjekoljublju. Od svih blag-
ožić najviše uraspolažuje ljudsku volju
atvo čovjekoljublje koje je puno nježno-

sti, srdačnosti, darežljivosti i dobrote. Ako
ikada, o Božiću se može primijetiti da je taj
kršćanski blagdan blagdan čovječstva od Boga
za čovjeka. Stoga je i blagdan čovjeka za čov-
jeka. U tome doživljavanju je temelj osjećaja
silne povezanosti i zajedništva kako unutar
obitelji, tako i šire, bilo da je crkvena zajedni-
ca ili društvena.

U tom svijetlu treba promatrati, i opet na
dva kolosjeka, proslavu Materica kao osobi-
tog dana poštovanja ljubavi i molitve koje
iskazujemo simbolu heroja života i čuvarici
obiteljskog ognjišta, tj. majci. Majka je zajed-

nički pojam svih civilizacija pa tako i kršćana.
Ovaj spomen, makar se odvijao i na dva ko-
losjeka, utapa se u jednu cjelinu i jedan po-
jam: zahvalnost majkama. Eto nam prilike da
osobito istaknemo jedinstvo svih nas oko ve-
like vrednote kao što je majčinstvo koje nas
povezuje, kao što majka povezuje različitost
svoje djece, u jednu obitelj. Vjernik će tom
poštovanju dodati sigurno i pobožnu molitvu
za svoju majku; ali nazovimo to danas „bit-
nom nijansom”.

U sličnom razmišljanju smo i kada slavimo
dan očeva – **Oce**, kada se oko simbola obitel-
jskog stupa okuplja obitelj i opet da proslavi
jednu iskonsku ljudsku vrednotu poštovanja,
autoriteta i ljubavi.

Badnja večer je osobito naglašeno obitel-
jskim zajedništvom. Stol kao mjesto zajed-
ništva, intimne i ljubavi čini da ta večer biva
najsvečanija. Ritualnost jela i redosljed cere-
monijala samo dodaje mistiku doživljavanju i
ljepoti zajedništva. Svaki čin, pa i svaka stvar
ima svoju simboliku i svoju poruku. Makar su
neki elementi naslijeđeni iz poganstva, neki
su unešeni iz kultura drugih naroda, ti su
simboli ipak sada postali naši, i Badnja večer
ih ujedinjuje u jedinstvenu poruku: „Kako je
lijepo i ugodno kada su braća i sestre zajed-
no”. Svakako da ovoj noći, koja je noć bdijen-
ja uz svjetlo i toplinu, kao vrhunac dolazi
Noćna služba Božja – polnočka, kada se pre-
poznajemo kao jedna velika obitelj, bratska
obitelj, te otkrivamo ono što nas najviše po-
vezuje: **postao je članom naše obitelji i
božanska osoba Isusa Krista.** To je vrhunac
poruke Božića, događanja Božića i slavljenja
Božića.

Kao refren svih Božićnih blagdana slavi se
Nedjelja Svete Obitelji, kada se, osobito u
današnje vrijeme, želi ukazati na božanski
zahvat u tu, inače, tako gorko ranjenu ćeliju
ljudskoga društva.

Svi se Božićni blagdani mogu nazvati jed-
nim velikim nazivnikom **Bogojavljenjski.** To
je povjesna činjenica, to je datost koja je pro-
mijenila civilizaciju i koja i danas mijenja po-
jedince i zajednice: Bog se čovjeku objavio da
bi čovjek mogao hodati uspravan i pravim
putem.

Andrija Kopilović

Sukobi i pomirenja

Beograd se dogodio u Beogradu

Ništa mi drugo ne preostaje, nego da u povodu konferencije „SUKOBI I POMIRENJA” Trauma i katarza u istorijskom pamćenju Srba održane u Beogradu od 8. do 10. prosinca u hotelu „Metropol”, iznesem osobni stav. Koristim se lukavstvom, jer mi nedostaje znanja i umijeća, da izrečene ideje za ta tri dana umirim, na prostoru uvodnika. O samomj konferenciji potrebno bi bilo napisati studiju, a za to se ćutim još manje sposoban. Drugo, nalazim, i ako nije bitno, a ono je važno, da se tom događaju pride upravo iz osobnog kuta, s razlogom koji sugerira naslov konferencije s obzirom da i trauma i katarza pripadaju kategoriji osobnog, a na planu kolektiva događaju se kao sukob i pomirenje.

Kada sam dobio poziv od dr. Nebojše Popova, glavnog i odgovornog urednika „Republike” osjećao sam se počastvovan, držeći da je to malo ali značajno priznanje uredništvu „Žiga” i njegovim suradnicima. Na dan polaska zdvajam, osjećaj pesimizma se mota negdje u meni, i suludo kruži. U Beogradu nisam bio od vremena čuvenog po rubrici **Odjeci i reagovanja**. Stoga u njegov stizem traumatiziran (dopuštam da ovo ima metaforično značenje) sa stavom **ovdje je sve počelo** i pitanjem, bolje sumnjom: hoće li Beograd imati snage početi, i smoći snagu za veličinu i reći: „Učinjeno je ovo što je učinjeno, krivce treba imenovati, uzroke analizirati; izići iz ovoga po cijenu da bude-mo i osuđeni, ali ne i osramoćeni, jer katarza je samo tad moguća. I nećemo, i ne smijemo dopustiti da sumnju zamijenimo teškom izvjesnošću (a s njom traume ostaju i generator su novih budućih sukoba)”.

Sada, sa male vremenske distance, i pod intenzivnim dojmom doživljenog sadržaja i tijeka rada konferencije, mogu, moram reći, u hotelu „Metropol” dogodio se Beograd da bi Srbija sutra sa ponosom mogla govoriti.

Doživio sam katarzu „pročišćenja”. Da ovo ne bi ostalo u ravni retorike i pukog metaforičkog iskaza, trebam se na žalost poštupati jakim riječima, u nemogućnosti boljeg određenja i reći: **Čovjek to sam ja**. Jakost iskaza je privid, jer je to za mene bio zaštitni znak koji je duhovno prožimao tijekom

ove konferencije i sve njene sesije. Problem nije u definiciji čovjeka, nego kako određujemo ja. Prvo, jedan od glavnih krivaca za ovaj rat, jest što u našoj tradiciji dominira antiindividualizam. Ja u toj odrednici je kolektivno zadato i determinirano komunizmom i nacionalizmom, kako u folklornoj tako i u jezičnoj ravni, (primjer: „Odjeci i reagovanja”, studij Aleksandra Nenadovića, „Politika” u nacionalnoj oluji”, također i studij dr. Ivana Čolovića, „Fudbal, huligani i rat”) a ne ontološki, jer se osnovne riječi izgovaraju bićem. Osnovne riječi jesu par **Ja - Ti** i **Ja - Ono** (M. Buber „Ja - Ti”). Cijeli ovaj „filozofski” izlet bio mi je potreban da bih citirao Champhorta: „Ja, sve; ostali ništa: eto despotizma. Ja, to je drugi; drugi, to sam ja: eto demokratije” iz studije dr. Nebojše Popova: „Traumatologija partijske države”.

S ovog motrišta, i na ovim prostorima, bio je ovo rat uzrokovan sudarom pojmovnog određenja civilizacija, s obzirom da se u ovome ratu (ne) razlikuju stavovi divljeg čovjeka od intelektualca. I jedan i drugi su kroz kolektiv (naciju) svoje „ja” doživljavali kao jedino moguće, samo ako je drugi ništa. Sve to podgrijava strahom od Zapada. U biti, nije bio na djelu strah od Zapada, već strah od liberalnog i demokratskog dijela Zapada; strah od brže modernizacije, napose nakon pada Berlin-skog zida, koji kao da je čuvao „kolektivno ja”.

Bez modernizacije i određenja „ja” u paru osnovnog iskaza ja-ti nema pomirenja, tim prije što je, „ja”, određeno kroz kolektiv, steklo pravo i višak slobode reći svoje, ali ne i obavezu čuti druge, a koje nam je nužno potrebno. Jer, uspostavljanjem međusobne komunikacije, suočiti ćemo se sa novim problemima, i samo kroz „pročišćenje”, potrebni sud o onome što nam se desilo neće izazvati mržnju kod drugih, nego pomirenje, koje nas dovodi do kritičke svijesti o sebi samima. Bez tog odnosa nema stabilne demokracije; bez nje nema ni trajnog pomirenja. Praviti danas paralele i analogije, sa pomirenjem zaraćenih strana nakon Drugoga svjetskog rata praktički je nemoguće, jer ni jedan uvjet koji je doprinio tom izmirenju danas nije ispunjen. Stoga, pomirenje kod nas mora početi od „pročišćenja” – od pojedinca, i ići u dvije ravni: izmirenje sa samim sobom, s onim što nam se desilo i pomirenje s drugima. Bolno je i jedno i drugo, no trećega puta nema.

Svaki pojedinac u dubini sebe morat će se pogledati u svoje duhovno zrcalo, suočiti se sa sobom. (Jer kolektivna katarza je iluzija, san). Svaka sredina, grad, mora sačiniti analizu, tko, kako se opirao ratu, tko je bio lokalni huškač i glasni zagovornik nemogućnosti zajedničkog življenja. Ne treba to činiti sudenja radi i kažnjavanja (to je posao suda), već je to nužnost da otpočne dijalog, kako se u bliskoj

Izlazak ovog broja „Žiga”
financijski je potpomogla
SOROS fondacija
Jugoslavija

ili daljnjoj budućnosti u čudu ne bismo li: kako nam se ovo moglo dogoditi?

Na konferenciji je putem komentara na svakoj sesiji interpretirano 25 suditorskih istraživača iz grupe „Novi srpski forum”. Govorilo se 14 sati, čulo 120 go. Sve to predstavlja dragocjeni materijal javljen u formi knjige bit će to kompenzaobilazno štivo u dijalogu pomirenja postavljajući temelja demokracije te konstrukciji sistema vrijednosti i utemeljuju liberalne misli koja nas vraća Evropi.

Na kraju, ako sam u Beograd otisao osjećajem mučnog pesimizma, vratio sam se neskrivenim optimizmom. Studije sam čitao, diskusiju koju sam čuo ohrabrujući i traže dodatne napore i nove prostore, se mora proširivati, uvlačiti nove mlade, neopterećene prošlošću, razgovor smije zaustaviti.

Mir je pred nama. Jasno, prvi susret biti doživljaj ispunjen zadovoljstvom. Ali liko svatko ne pospremi u vlastitom životu onda će on biti nemoguć. Odnosno, moguće uz patronat međunarodne zajednice koja je u naš slučaj upletena, zapletena i tečena. Ipak, moramo shvatiti da je krivina i da međunarodna zajednica takva kakva je nije kriva što i mi pripadamo njoj.

Beograd je počeo, na redu su ostalo.

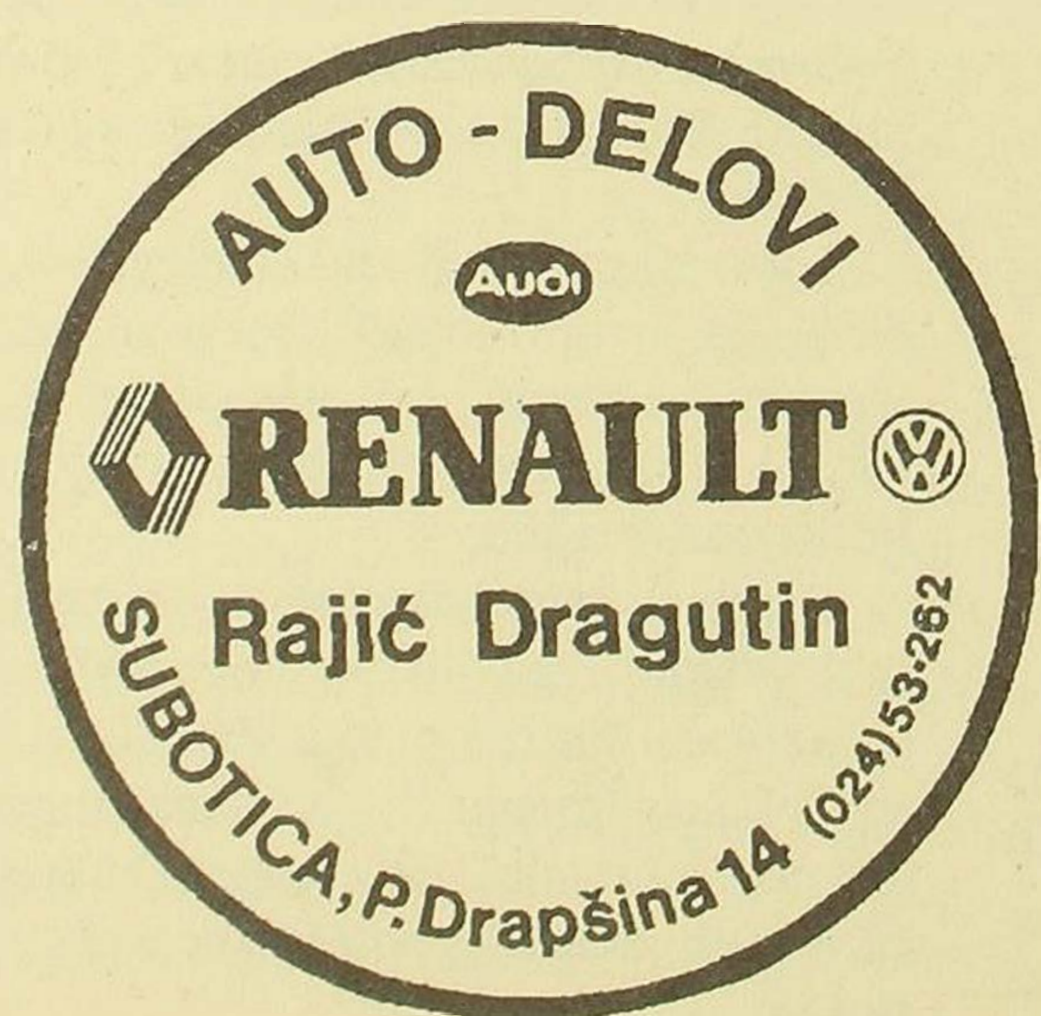
U narednih nekoliko brojeva „Žiga” kraćim crtama prikazati pojedine ogle.
Vojislav Sekelj

I ove godine među vjernicima

„Subotička danica (nova)”

Proteklog je tjedna izišla iz tiska „Subotička danica (nova)”, popularni katolički kalendar za 1996. godinu koji u vidu izlazi, istina s prekidima, više od stotina. S više od dvjesto stranica, bogat raznovrsnim sadržajem, te kvalitetnom fizičko-tehničkom opremom, ovogodišnja „Danica” vjerno prati tradiciju ovog vrstnog pothvata. „Subotička danica (nova)” za 1996. može se nabaviti u svim župnicama i crkvenim knjižnicama Subotice. Cijena prikaz ovog kalendara čitatelji „Žiga” će pročitati u narednom broju.

(lj)

Žig broj 38
Izdavač: HKC „Bunjevačko ko
Adresa uredništva: Subotica
Preradovićeve 4
Telefon: (024) 22-927
Osnivač i glavni i odgovorni urednik:
Vojislav Sekelj
Uredništvo: Lazar Merković, I
Rudinski, Dragan
Vidaković i Tomislav Žigman
Tehnički urednik: Ivan Heged
Tisak: „Globus”, Subotica
List je registriran kod
Ministarstva za informiranje
Republike Srbije pod brojem 16/
25. travnja 1994. godine
„Žig” izlazi svake druge sube

Janusovo lice subotičkog SPS-a GUGUTANJE (NEKADAŠNJIH) JASTREBOVA

Ganuti smo do suza čitajući priopćenja Okružnog i Općinskog odbora SPS-a od 11. 12. prosinca, koja nas podsjećaju na gugutanje (nekadašnjih) jastrebova. Oni u ovim dokumentima informiraju državnu televiziju (dok se nekih Uredništava nisu se ni sjetili) da se socijalisti spremaju za svoj III. kongres, koji je zakazan u „pravo vrijeme”. Zahvaljujući dosljednoj politici mira SPS-a Slobodana Miloševića, prestao je rat na teritoriji prijetodne Jugoslavije i suspendirane su sankcije prema našoj zemlji, čime je završen jedan period, te od sada počinje vrijeme borbe za gospodarski razvoj, za viši standard života i ravnopravno uključivanje u međunarodnu zajednicu. Iznijeta je i moralna ideja, prema kojoj se SPS osjeća obavezanim da ponudi viziju razvoja zemlje, a unutar toga i Subotice, kao i ulaska Srbije u 21. stoljeće. Ovo je povod „za okupljanje velikog broja uglednih stručnih ljudi i svaki treba u svojem okolišu da doprinosi borbi za ostvarenje prava, a protivu kriminala, govora mržnje, pa sve do zalaganja za nove slobode, i znanja koje treba da bude put za postizanje cilja – a to je ljepota i bogatstvo za svakog časnog čovjeka naše države”. Subotički socijalisti će i dalje raditi na očuvanju dobrih međunacionalnih odnosa u sredini koja je specifična i po nacionalnoj i po vjerskoj strukturi, što čini bogatstvo, a SPS će

svojom politikom nacionalne ravnopravnosti učiniti sve da se svi građani na ovim prostorima osjećaju sigurnim, ravnopravnim i slobodnim, te da razvijaju svoje nacionalne i kulturne osobenosti.

U ovim rečenicama prepoznaje se slatunjavni stil Ane Prčić, predsjednice Općinske organizacije SPS-a Subotice. Međutim, ne iznenađuje nas ni stil, ni prevrtljiva politika nekadašnjih ratnih huškača s ovih prostora i organizatora subotičkog dobrovoljačkog odreda, koji je vikendom u tuđoj državi sijao smrt – ako su istinite „junacke” priče, ili je ubirao „letinu” na tuđoj teritoriji – a sve to zarad dosljedne „politke mira” SPS-a i Velikog mu Vode.

Na sreću, nismo tako kratkog pamćenja, da bi zaboravili užasne plodove ove retroaktivne politke mira: stotine tisuća ubijenih i tri milijuna izbjeglica, koji su dobrim dijelom žrtve etničkog čišćenja čiji su kanali prolazili i preko naše općine organiziranim upućivanjem u inozemstvo silom podignute raje davanjem crvenih putovnica. Nema što: elegantno rješenje koji su smislili naknadni mirotvorci bez bodljikave žice i masovnih grobnica.

Ovi mirotvorci su sa svojim direktorima bili domaćini i drugim mirotvorcima, kao što su Milan Martić, Radovan Karadžić, Arkan, te probisveti kao što je „mirotvorac” Žirinovski. Čak su dozvoljavali i Šešelju da dolazi plašiti

Hrvate. Zatim su dolazili razni Košutići da podgrijevaju nacionalne strasti i osokole ovdašnje sunarodnjake, koji su, navodno, bili ugroženi u ovoj sredini. Tada su oni gazili upaljene svijeće onima koji su od početka bili protivu rata i, bez obzira što su ih zbog toga tada gonili organi i razni eksponenti sadašnjih mirovnjaka, oni su to do danas i ostali.

Rekli bi smo, usprkos ovim tužnim uspomnama, da nas raduje obrt u politici SPS-a na vrhu, pa i u Subotici. Ali, na žalost, jako su drastični ovi obrti, te ih i možemo ozbiljno shvatiti, mada su donijeli neko olakšanje. Međutim, strah nas je od pretjeranih ambicija socijalsita na planu daljnog razvoja ravnopravnosti (kako oni to zamišljaju), zatim glede izrade vizija razvoja na putu ulaska Srbije u 21. stoljeće, jer su nas dosadašnje vizije vodile u suprotnom pravcu: po nekim oblastima duhovnog kretanja sve do 16. stoljeća, ili, pak, na polju gospodarstva do prvobitne akumulacije kapitala – a zna se u čijim džepovima!

Zračak nade – ako se uopće možemo nadati – pruža činjenica da ovi dalekosežni planovi zahtijevaju i rezultate. Pa, ili će oni doći, ili će planeri otići s pozornice povijesti?

István Valihora

Šta da Vam kažem?

Fotelje nekih naših direktora (a reći ćemo i kojih) ozbiljno su poljuljane onog trenutka kad su Ujedinjene nacije usvojile Rezoluciju 1022, odnosno, suspendovali sankcije prema SRJ. Poljuljao ih je ne toliko politonski mir koliko nemir u sredini kojom upravljaju. Poljuljao ih je čemer ljudi koji su godinama živeli tako reći od crkavica, stalno plašeni da će otkazom ostati i bez toga koliko počnu razmišljati svojom glavom, a pogotovo ako to što misle još i kažu.

Budenje radnika bilo je neminovno. Nepravde su bile tolike i tako očigledne da se ne mogu više nisu mogle gutati. Jedni su preko noći postali toliko novčano moćni da su menjali automobile kao jeftinija kafana pevačice. Drugi ih se ticale nevolje tamo nekog magarera, portira ili trgovca koji je po ceo dan bio za polu-praznom tezgom.

Novcem je kupovan i društveni ugled. Oni ljudi nekada profitabilnih i uglednih preduzeća uspeli su, na svoj način, da prigrabljive deonice i njima postanu, kobjagi, većinski vlasnici onog na što nisu imali nikakvog prava. Ali, tvrdili su da su to sada njihova prava preduzeća ili Dioničarska društva kojima broj deonica određuje broj glasova. Nove latifundije nisu imali milosti ni pred komu. One koje su okupili oko sebe raspisali bi pažnjom u vidu velikih plata,

U laži je istina!

poklona ili drugih pogodnosti, a ostalima su ostajale mrvice. Na te mrvice, međutim, nisu svi pristajali. I, baš nekako posle događaja u Rajt Patersonu, postale su učestalije posete Opštinskom veću Sindikata. Ohrabreni saznanjem da je i sam predsednik Srbije zatražio sveopšte suzbijanje svih oblika kriminala, u Sindikat su počele stizati predstave, potpisane ili nepotpisane; zatražena je pomoć u iskorenjivanju mita i korupcije i svakojakih zloupotreba.

Sindikat „Aurometala” zatražio je da se vidi šta i kako dalje. Može li direktor i dalje voditi kormilo „zlatnog subotičkog broda” ili ne. Iz „Meteora” je stigla sasvim drugačija predstava, puna teških optužbi na račun direktora. Potpisnici te predstave tvrde da je bilo bezbroj zloupotreba sa izdavanjem poslovnog prostora, kupovinom i podelom poklona, da su se time samo pojedinci bogatili, a ostali navodili na prosjački štap. Optuženi direktor sve je demantovao. Ništa nije istina, rekao je, ali predstava je ipak poslata Načelniku okruga i policiji. Iza nje stoje imena 25-oro ljudi, a ako je samo delić napisanog istina, onda je istina skrivena u laži kojom se ona demantuje.

Da li su pojedincima deljeni skupoceni televizori, video rikorderi, uvozna oprema za kupatila, akt-tašne najpoznatijih svetskih

proizvođača ili pozlaćena naliv pera? Da li su pojedinci za bagatelnu cenu dobijali u zakup poslovne prostore, a potom ih po desetostruko višoj ceni izdavali u podzakup, nije teško otkriti.

Bilo je samo teško uveriti ljude da je dosadašnji način rada u mnogim preduzećima bio obična grabež, a da su oni koji su mešetarili u vodama sankcija najviše radili u svoju korist. Sve ostalo je samo stvar tehničke izvedbe.

Milenko Popadić

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karadordev put 1
telefon: (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška”) telefon (danonoćno): 024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea”), telefon: 024/752-759

• Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

DVOT/V/JEDNIK

Za ljubitelje miješanih pića preporučamo Dayton-cocktail – šljivovica-prepečenica s maličko nitroglicerina. Ne mučkatati prije upotrebe. Nakon što je popio irsku kavu s viskijem riješavajući usput djelomice i irsko-britanski Gordijev čvor (koji se također može „presjeći” jedino kompromisom i tolerancijom), predsjednik SAD Bill Clinton je naredio pokret američkim trupama stationirani diljem Europe i šire, za implementaciju mira u Bosni. Mirna Bosna! Ruski predsjednik Borja Jeljcin pak neće doći u Pariz na Jelisejsku mirovnu konferenciju, što nema nikakve veze s nacionalnim pićem – votkom. Dok ovo čitate valjda će se popiti i taj najčuvaniji francuski šampanj. Sve pobrojano je puno bolje od Molotov-cocktaila, ubitačnog „sirotinjskog” oružja iz kućne radinosti; sve je bolje od ubijanja. Živjeli!

Drugaricini vlasnici društvene svojine (contradictio in objecto) će, sad je već zasigurno, dotući „deda-Avrama” u vrijeme dolaska djeda mraza. Kakva privatizacija, kakvi bakrač! Što će narodu vaučeri i dionice kad može „samoupravljati”. „Tog kruva sam se najio, namazanog kardeljevskim Zakonom o udruženom radu i neradu”. „Deda-Avrám” se koprao s Programom 2, hoće čovjek da nas uvede u svijet tržišne ekonomije, ali to izgleda ne odgovora onima kojima treba. Guverneru, dok ste na oporavku, pročitajte posljednju rečenicu Ostapa Bendera iz „Zlatnog teleta” (kada ga rumunjski graničari opelješeno do gole kože na santi leda vraćaju preko Dunava u „majčicu”): „Grof Monte Cristo nisam postao, možda ću se prekvalificirati za kućipazitelja”!

Na Dan ljudskih prava (10. prosinca) želim posebice istaći

Na posljednjoj sjednici Savjeta SVM-a:

József Kasza, novi predsjednik SVM

Na mjesto nedavno preminulog predsjednika SVM **Ferenca Csubele**, jednoglasno je izabran subotički gradonačelnik **József Kasza** na sjednici Savjeta Saveza vođovodanskih Madara, koja je održana u subotu 9. prosinca. Na istoj su sjednici izabrana i dva nova člana Predsjedništva i Savjeta: Senčanin **Laszló Rác Szabo** i Subotičanin **József Miskolci**.

Aktivnosti na očuvanju jedinstva vođovodanskih Madara bit će jedan od osnovnih zadatak ovog Saveza, rekao je predsjednik Kasza na upriličenoj konferenciji za tisak, održane nakon sjednica Savjeta. Radi ostvarenja toga cilja SVM mora ući u dijalog i s vladajućom strankom i s predstavnicima oporbe demokratske provenijencije. On je izrazio nadu da će koncept autonomije ove stranke biti završen do Božića, te istaknuo da će najvažniji dijelovi biti oni koji se odnose na „teritorijalnu i personalnu autonomiju”.

Istom je prigodom József Kasza uputio otvoreno pismo predsjedniku DZVM An-

da pokraj svih dobro znanih osobnih prava zagarantiranim međunarodnim deklaracijama i konvencijama postoje i neka nezagarantirana (još) a prirodna prava nacionalnih kolektiviteta tamo gdje su u manjini. Prije svega pravo na svoju riječ, jer čovjek ne živi samo o kruhu i dakako nije za jahanje niti samo za bicikliranje! Onaj tko hoće u svjetku zajednicu u punom smislu te riječi to mora zagarantirati manjinama najvišim državnim zakonom i osigurati dosljednu primjenu. A ne da nam se uskrati pravo i na ono što smo platili kao što je TV program iz matične zemlje na kablovskoj televiziji. A gdje je tisak, knjige i nosači zvuka, te slobodan protok razmjene informacija od običe pošte do E-maila; kada ćemo moći pogledati u kinu ili na kazeti (de gustibus) film „Isprani” u kojem je glavni asistent redatelja 'naš deran' Branko Ištvančić iz Tavankuta, jedna od glavnih nada hrvatske kinematografije. Ne osjećate li se svi pomalo „isprani”. Helsinki Committee, čiji sam skromni član, se bori upravo protivu toga!

Kad sam već spomenuo film moguće je da je netko gledao na TV BG 2, već puno puta prikazano, djelo Miloša Formanna „Hori Ma Panjenko” (Gori, moja gospodice) u kojem se kroz vatrogasnu zabavu fantastično persiflira svijet, posebno kada se od nazočnih traži da vrate, tijekom nestanke struje, ukradene dobitke za tombolu pozivajući se na njihovu „solidarnost”, dok im kuća gori (Češka) 1967., kad je film i snimljen, predskazujući 1968. Nešto kasnije u Hollywoodu Forman je napravio „Lijet iznad kukavičijeg gnijezda”, gdje se jednako tako pokazalo da je cio svijet ludnica. Valjda su svi ovdje koji bi trebali gledali te filmove! Jer gori kukvačije gnijezdo!

Milivoj Prčić

drásu Akostonu u kojemu ga poziva na suradnju riječima da je „svaka izgubljena minuta nenadoknadiva” te da treba „smjelo reći da vrijeme ne radi za nas (Madare, op. a.)”. U tom smislu, po autoru pisma, „probleme treba po redu postaviti i zajednički ih (DZVM i SVM) rješavati” te preporuča „strpljivost i spremnost na kompromis” kao nužnost za stvaranje većeg stupnja zajedništva među Madarima u Vojvodini.

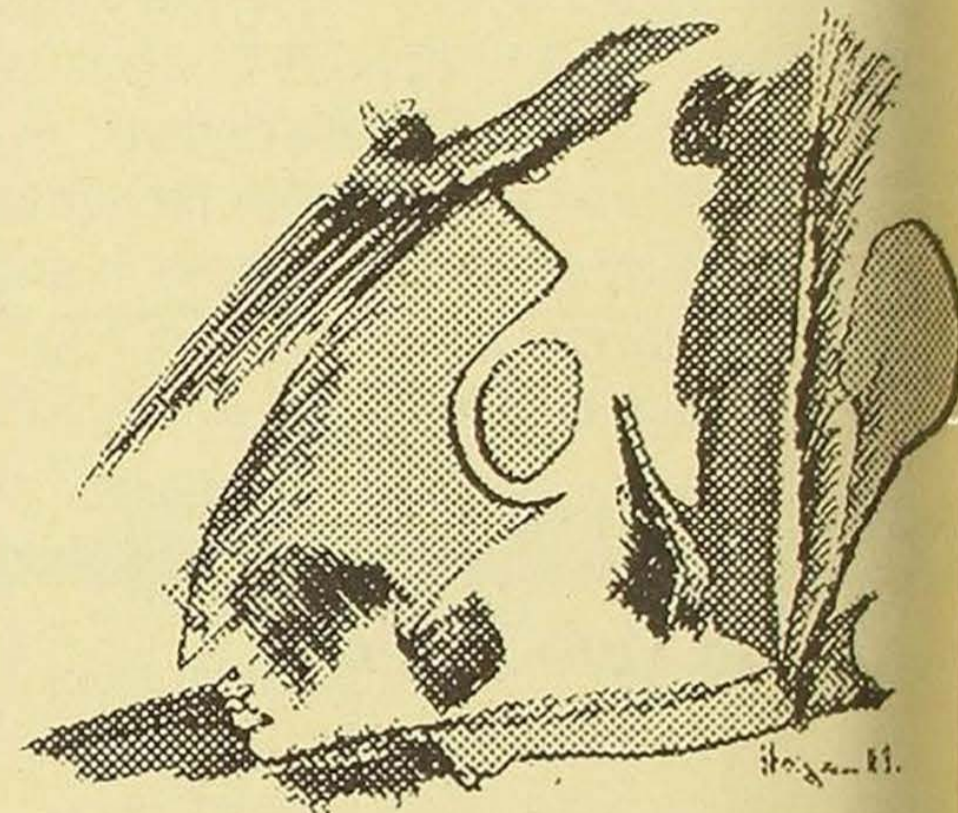
(r. m.)

Propratni tekst za konferenciju SUKOBI I POMIRENJE Trauma i katarza u istorijskom pamćenju Srba

Prizori iz jugoslovenskog rata više izazivaju snažne emocije nego što podstiču razborito rasuđivanje. Ratne prizore češće prate osude ili pohvale, a rede uravnotežene reči. Ipak, proučavanje uzroka i posljedica rata sapada u redovan posao intelektualaca što potvrđuju sve brojnije studije, ne samo u svetu već i kod nas.

Već dve godine intelektualci različiti profesija, okupljeni u Novom srpskom forumu sistematski pručavaju uzroke rata i mogućnosti njegovog okončanja. Budući da za dve godine nije moguće proučiti sve učesnike u složenim i dramatičnim sukobima, istraživanje je ograničeno na „srpsku stranu rata”, na one činioce koji su Srbe podsticali na sukobe i rat, kao i na dijalog i pomirenje.

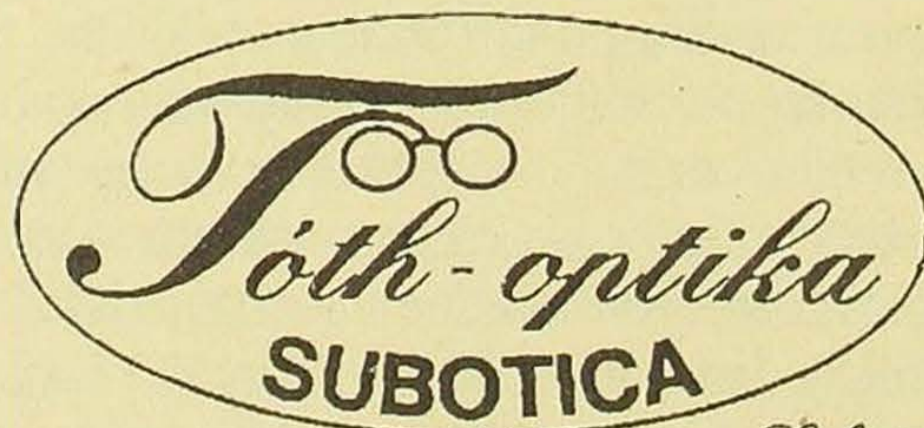
Predmet istraživanja čine četiri tematske oblasti: strukturalne pretpostavke nacionalnih sukoba; traume u istorijskom pamćenju; delovanje nacionalnih ustanova u mirovni proces.

U okviru tako zamišljenog projekta, svaki autor je najpre obrazlagao zamisao svoje teme pred istraživačkom grupom koja je davala primedbe i sugestije, nakon toga je svaki rukopis prolazio odgovarajuću proceduru recenziranja a potom objavljen u listu **Republika**, kako svaki pojedinačni istraživački ogled bio izložen kritičkom sudu... Naredni korak je priprema izdavanja knjige (zbornik ogleđa), o koja bi vodila serija debata u desetak gradova Srbije drugde gde se ukaže potreba). To bi bio doprinos mirovnom procesu i nalaženju realnih mogućnosti za katarzu od starih i novih trauma.

Razumno je očekivati da se na slični istraživačkim projektima radi u kulturama drugih zaraćenih strana. Teško je, naime, zamisliti da ijedna nacionalna kultura, ukoliko pretenduje da bude savremena i razvijena, može ignorirati vlastite traume ili ih jednostavno pripisati nekoj drugoj strani okruženju (Evropi, svetu, raznim zavetima). Suočavanje sa traumama u vlastitoj kulturi može se razumeti kao čin intelektualnog patriotizma. Posao intelektualca je presuđivanje o bilo čemu, pa ni o ratnim zločinima (to je posao odgovarajući sudovima nego rasuđivanje o uzrocima i posledicama rata, kao i mogućnosti mira i pomirenja).

Skraćena verzija

Subotica
Tel: 51.045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme oćnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

Sa sjednice Upravnog odbora Zdravstvenog centra Propusta i nepravilnosti ipak ima

Izricanje disciplinske kazne liječniku **Đorđeviću**, zbog odgovornosti glede liječenja pacijentice, pokazalo se samo formalnim povodom za prvo, ali (čini se) ne i posljednje, raspravljanje članova Upravnog odbora o stanovitim nepravilnostima, propustima i nesuglasicama kojih u radu ove zdravstvene ustanove, ipak izgleda, ima, o čemu se, inače, u gradu već dulje vrijeme govori i priča.

U pitanju je slučaj, izgleda, htio da jedna pacijentica, nakon neuspjelog pokušaja samoubojstva sječenjem vena na ruci, ipak dospjele na neuropsihijatrijski odjel subotičke bolnice. No, budući na Odjelu nije bilo liječnika **Đorđevića**, koji je dva dana posna sata za njezin život samovoljno otišao na odjel za Hitan prijem, pacijentica je, nesreću, umrla bez liječničkog prijedloga! Međutim, činjenica da je osoba u "kritičnoj fazi" bila poslata na Odjel neuropatije a ne na Hitan prijem (!), samo je pokazala odgovornost na apstraktni širi nivo, ispostavilo se, da je specijalista **Đorđević** pacijenticu i pregledao teško da bi mogao utvrditi točnu dijagnozu, kako je rekao **Kerekes**, jer je pacijentica, pored toga, imala i slabo srce. Cijela stvar se još komplicira činjenicom da se još ni sada ne zna pravi uzrok njene smrti pošto nije izvršena obdukcija!

Priječima liječnika **Dobrića** dvije su bitne stvari u cijelom ovome slučaju koje su utjecale na blaženje ublažene disciplinske kazne **Branđeviću**. Prvo, napravljena je serija grešaka kojima on nije sudjelovao; i drugo, budući se znao da će ga je umrla, teško je utvrditi da li bi mogao biti prijegled dr. **Đorđevića** mogao nešto drugo doprinijeti.

Međutim, nešto kasnije, u raspravi koja se odnosila na odnos između sindikalnog rukovodstva i ravnatelja Zdravstvenog centra dr. **Milana Mrđanova**, ispostavilo se da određenih nesuglasica u ovom kolektivu ima, kao i „čestih“ i „nezasnovanih“ izricanja disciplinskih kazni od strane ravnatelja **Mrđanova**.

– **Ingerencije su direktora da zaštiti zakon, da obezbedi red, disciplinu i stručni rad** – rekao je ravnatelj Centra i odbio paušalne i netočne tvrdnje sindikalnih vođa o samovoljno izricanim disciplinskim mjerama. On je naglasio da neslaganja nema s načelnikom niti jednog Odjeljenja, te da su podvrgnuti disciplinskim mjerama samo oni djelatnici koji su narušili gore navedene principe na kojima treba da počiva jedna ovakva ustanova. Kao potvrdu za to, on je nabrojao nekoliko primjera kršenja radne discipline. Recimo, jedan je djelatnik išamarao bolesnicu (!) na spomenutom neuropsihijatrijskom odjelu, dok je sindikalni rukovodilac navodio bolesnicu s istog odjeljenja na bludnu radnju (!?), o čemu se vodi istraga od strane MUP-a.

Sudjelujući na sjednici UO, predsjednik Općinskog vijeća Saveza sindikata **Milenko Smiljanić** je rekao da je imao nekoliko pritužbi u svezi s ovom problematikom od strane nekoliko sindikalnih djelatnika. To je za predsjednika UO **Józsefa Kaszu** bio dovoljan razlog da diskusiju o ovome prekine, te je dao zaduženja da se za naredni sastanak pripremi detaljna analiza od strane pravne službe, ravnatelja Centra i sindikata o svim slučajevima, o čemu će biti riječi na jednoj od narednih sjednica Upravnog odbora.

(Ij. k.)

Jubilej đurđinske crkve

Šezdeset godina posvećenja

Na blagdan **Krista Kralja** (26. studenog) okupili su se Đurđinčani na proslavi svoje mjesne crkve svetog Josipa. Iako je bio prohladan jesenji dan, crkva je ispunjena djecom, mladeži, raspoloženim roditeljima, 'didama i majkama'. Svi su došli da čuju riječ o svojoj crkvi, o zaslužnim ljudima, graditeljima. Možda su mladi i prvi puta slušali o gradnji svoje crkve.

Čuli smo u jednom odabranom spletu, divnom vijencu, obnovljena sjećanja na naše dične pretke. Spominje se biskup **Ivan Antunović**, preporoditelj bunjevačko-šokačkih Hrvata; spominje se bard hrvatsko-bunjevačkog pjesništva, **Ante Evetović – Miroljub**. Dalje, „prisviti“ **Blaško Rajić**, tadašnji generalni vikar Subotičke biskupije koji je blagoslovio zemljište za novu crkvu. Nezaobilazno je ime velikog biskupa msgr. **Lajče Budanovića**, koji je prije šezdeset godina (1935. godine) blagoslovio crkvu i zvono.

Službu Božju su koncelebrirali prečasnogosp. **Bela Stantić**, generalni vikar Biskupije (nasljednik „prisvitlog“ **Blaška Rajića!**); poznati isusovac iz Beograda, pisac i kulturni radnik, otac Josip – **Jozo Antolović** i mjesni župnik preč. gosp. mr. **Lazar Ivan Krmpotić**.

Homiliju je držao otac Josip Antolović. On i Hrvati-Bunjevci sa „sjevera Bačke“ su „stari poznanici“. Rodom je iz Valpovštine i kao dijete je još slušao od svoje majke sjetnu Miroljubovu pjesmu „Jorgovane, jorgovane...“. I danas bi je, poslije toliko godina, znao recitirati. Svoju homiliju je otac Josip počeo Tužaljkom proroka Jeremije:

„Putovi sionski tuguju jer nitko ne dolazi na svetkovine“ (Tužaljke, 4)

Kao brižan, duhovni otac, koji dobro poznaje biće svoje pastve, sva pitanja i probleme koji se nameću u ovo vrijeme, obraćao se Đurđinčanima. Temelj narodni je obitelj, djeca. Ako nema djece „putovi sionski tuguju“. Vjera je čvrsta okosnica koja objedinjuje narodni život na prostranstvima nepreglednih crnica ravne Bačke. Škola mora postati i biti stubom suvremenog života, svakodnevna potreba. Ako bude kršćanske-katoličke obitelji, ako bude djece, kremen obitelji, čvršće vjere, privrženosti svom narodu, tada će i „Putovi sionski pjevati jer će narod dolaziti na svetkovine“.

Daj, Bože, da putovi sionski propjevaju! Da Đurđinska crkva doživi mnogo, mnogo, jubileja. To joj iskreno želimo!

Ivo Prčić, mladi

Skrb lokalne samouprave o najsiromašnijima

Pomoć ugroženim obiteljima

Priječima **Rozalije Korhec**, članice Općinskog odbora, općinska samouprava u suradnji s Centrom za socijalni rad ovih dana razmatra posao na izradi spiska na koje će se naći 600 socijalno najugroženijih obitelji u subotičkoj općini kako bi im prije bilo olakšano dobiti pomoć.

– **Božića planiramo podeliti 600 paketa najsiromašnijim porodicama u kojima će biti najnepohodnije namirnice i namirnice koje smo uspeli obezbediti iz državnih robnih rezervi. Svaki paket će sadržavati 25 kg brašna, 3 kg praška za pecivo, 4 kg testenina, 1 kg soli, 1 l jestivog ulja i jednu polutraju salamu. U svrhu olakšavanja pomoći takode smo iz sredstava lokalne samouprave kupili i 300 tona brašna, koji smo već i podělili, a do kraja godine planiramo kupiti još 200 tona za istu svrhu** – rekla je **Rozalija Korhec**.

(Ij. k.)

Pomoć školskim knjižnicama Općina daruje knjige

Iz ovogodišnjeg proračuna Općina Subotica izdvojila je jedan dio sredstava za nabavku 950 knjiga na mađarskom jeziku, s nakanom da obogati fond školskih knjižnica u Vojvodini.

– **Od kupljenih knjiga, koje su nabavljene po vrlo povoljnim cenama, a radi se o 4 naslova koja su deo obavezne školske lektire na mađarskom nastavnom jeziku, 1/3 ćemo pokloniti školskim bibliotekama u subotičkoj opštini, dok će preostale 2/3 biti poslato u dijasporu mađarske nacionalne zajednice u Vojvodini. Ovo je naša prva akcija ovakve vrste, koju i sledeće godine nameravamo nastaviti** – rekao je tim povodom **Zoltán Siflis**, član općinskog Izvršnog odbora zadužen za resor kulture.

(Ij. k.)

Bela Gabrić, umirovljeni profesor književnosti

BLAGDAN BOŽIĆA UČVRŠĆUJE OBITELJ

• Materice su blagdan čašćenja majke u obitelji • Običaj paljenja „badnjaka” davno je nestao u našem narodu • Večera na Badnju večer je slika zajedništva svake obitelji

Predstojeći vjerski blagdani duboko su ukorijenjeni u narod. Istodobno, on je u njihovo praznovanje unio i dio svojih, iz paganstva prenijetih, oblika. Tako su postali sastavni dio običajnosnog naslijeđa koji prati predbožićno vrijeme. Međutim, što su oni u svojoj osnovi, te koji ime je značenje malo tko zna. Razlog je to za razgovor s profesorom Belom Gabrićem, jednog od rijetkih Bunjevaca koji je izučavao ovu problematiku i njezin vrlo poznavatelj. S druge strane, i godine mu, bez podcjenjivanja, omogućuju da mnogo toga drži u živom sjećanju.

Gospodine Gabrić, nalazimo se u predbožićno vrijeme, koje je praćeno mnogim običajima u ičekvianju toga blagdana. Koji su to običaji

B. G.: Nijedan blagdan nije praćen s toliko narodnih običaja kao Božić. Da ih nabrojim redom. To su „rorate” – zornice u Adventu, sv. Luca, Materice i Oci. Narodnim običajima su posebno bogati Badnji dan i Badnja večer.

Bogatstvo običaja

Možete li nam ukratko opisati te običaje? Ima li razlika u tome kako su se oni događali nekada, a kako danas?

B. G.: Nekada u našim gradovima i selima bila je misa rano ujutru u 6 sati, koje su nazvane „rorate” po staroj latinskoj adventskoj pjesmi „Rorate coeli de super” (Rosite nebesa odozgo). U novije vrijeme prevladao je naziv „zornice” i pjeva se crkvena pjesma „Padaj s neba, roso sveta...”. Nekada su „rorate” bile veoma popularne osobito među mladeži. Na „rorate” su išli i oni koji inače nisu išli u crkvu. Danas se zornice održavaju u pojedinim selima, a u Subotici sada nema zornice u 6 sati. Mise se održavaju nešto kasnije. Slijedi blagdan sv. Luce, 13. prosinca, kada se sije žito za Božić. U posudice (staklene ili porculanske) stavi se žito, pomalo se zaliva tako da do Božića naraste i bude lijepo i zeleno. U staro vrijeme bio je običaj da se toga dana oko salaša pospe malo sitne „plive” kako bi, po vjerovanju, na ljeto bilo mnogo pilića. Ovaj je običaj davno nestao. Zatim dolaze Materice. One su bunjevački blagdan kada se posebno časti majka u obitelji. Djeca ujutro, čim ustanu, čestitaju mami Materice, a ona ih dariva orasima i jabukama i gvozdenim novcem koje je zadjenula u jabuku. Uz to, majka djeci pripravi dobar „ručak”, obično „divenice i kajgane”. Zatim, djeca idu čestitati kod obje bake, kod tetki, strina i ujni, kao i kod druge rodbine i kod komšija. Orase i jabuke, što su dobili, nosili su u šarenim vunanim torbama ili u velikoj tilorskoj maramici. Danas je njihova „oprema” malo modernija. Ako su djeca i odrasla i podomljena pa žive odvojena, oni toga dana posjete svoju majku, čestitaju joj Materice i obično ostanu na „užni”. Mislim da nema Bunjevca koji to propusti i toga dana zaboravi svoju mamu. U staro vrijeme kod Bunjevaca je

bio običaj da novi zet ne ide „didi i babi” u goste prije Materica bez obzira kada su se te godine vjenčali. Međutim, treba reći da je taj običaj davno napušten. Za Materice je u staro vrijeme nov zet dobio na dar „bitu košulju uzimaču”, kćerka „ruvo od paje ili maramu, ili leveš od parketa ili vezene papuče”. U današnje vrijeme darovi su malo drugčiji, već prema prilikama i željama. Također, oni posjete i svekrovu koja daruje snaju i sina. Iz svega opisanog vidimo da ovaj naš običaj ima u sebi mnogo ljudske topline, jer njeguje međusobnu ljubav i poštivanje u obiteljskoj i rodbinskoj zajednici. Inače, Materice se slave treće nedjelje Adventa (Došašća).

Bela Gabrić

A što je s Ocima?

Četvrte nedjelje Adventa slavi se obiteljski blagdan Oci, ali mnogo skromnije. Ovih dana vidio sam zidni kalendar iz Sinja i tamo je u trećoj nedjelji Adventa naznačen blagdan „Materice”, a u četvrtoj nedjelji je blagdan „Očići”. To znači da i Bunjevci u Dalmatinskoj Zagori slave Materice i Oci. Po tome vidimo odakle smo donijeli taj lijepi narodni običaj.

Božić je obiteljski blagdan

Kazete da su i uz Badnji dan i uz Badnju večer također vezani brojni narodni običaji?!

B. G.: Da. Ali počnimo redom. Na Badnji dan domačice su imale mnogo posla. Ujutro rano pekle su velike pletene kolače, a posebno je trebalo napraviti i ispeći „božićnjak”. On se pravi od istog tijesta s kvasom kao i ostali pleteni kolači. Na osnovu istog okruglog donjeg dijela, domačica stavi veliki križ od tijesta s tim da na kraju malo rasiječe i razdvoji da bude ukras križa. Onda na svu tu površinu stavlja figurice koje napravi od tijesta, ali bez kvasa. Domačica pravi figure malog Isusa, Marije, Josipa, zatim figurice pojedinih životinja kod jaslaca. Uz to se nađe kvočka s pilićima, volovi s plugom, burence s vinom, ptice i ružice i tako redom tko što zna napraviti. Dok mama to pravi, djeca promatraju s velikim zanimanjem. Ako su djevojčice malo veće, i

one vrlo rado pomažu majci. To se sve radi s velikim veseljem u pravom bićnom raspoloženju. Ako je mama znala, zapjevala je poznate Božićne pjesme zajedno s djecom. Zatim je slijedio rad nakićenju jelke ili „grane”. To je vrlo stari običaj, ali nekada to kićenje nije bilo toliko raskošno kao danas. Najviše je bilo „salonskog šećera” i raznobojnih staklenih kuglica i ptičica. I kićenje „grane” moglo je bit uz pjesmu, a oca i majci pomažu djeca uz stalnu opomenu da nešto ne razbiju. Na salašu i u selu otac je, uz druge poslove oko stoke, pripravo drvo koje će navečer zapaliti kao „badnjak” (ili kako neki zovu „badnjača”). Također je otac morao pripravit suvu i čistu slamu i ranije je unijeti u kuću „pod odžak” da ne bude hladna kada se bude unosila u sobu. Onda je došao red na spremanje božićnog stola u sobi. Na goli stol se stavi sasvim malo slame i to se pokrije bijelim stolnjakom. Zatim se na stol stavi „božićnjak”, jedna ili dvije posudice sa zelenim žitom, jabuke, orasi, suve šljive, posudice s medom, velika čaša za žitom gdje će staviti božićnu svijećicu, boca s rakijom i čašice. Postavi se i potreban broj tanjira s priborom za jelo. Nakićena jelka stavi se na potrebnu visinu pored stola, a ako je jako visoka, stave je u kut sobe. Izgled božićnog stola je i danas kakav je bio ranije. Što je glavno sve je sačuvano. Ima nekih manjih promjena, npr. nema slame pod stolnjakom. Tako se polako približavala Badnja večer, a djeca su imala mnogo razloga za nestrpljenje. Prvo su unosili slamu u sobu na spomen kako se Isus rodio na slami. Djeca su uzimala slamu, koju je otac ranije donio „pod odžak” i ulazeći u sobu govorili su: „Hvaljen Isus, čestitam Badnje veče”. Otac je sjedio pored stola, na djecu je bacaio žito i orase govoreći: „Živi i zdravi bili”. To se tako ponavljalo dok nije unešeno dosta slame. Onda je nastalo dječije veselje na slami i traženje orasa u slami. U novije vrijeme, kad su u sobu došli patos i tepisi, nema više slame ni u selu nina salašima. Ali treba mladima pričati o tim prošlim vremenima.

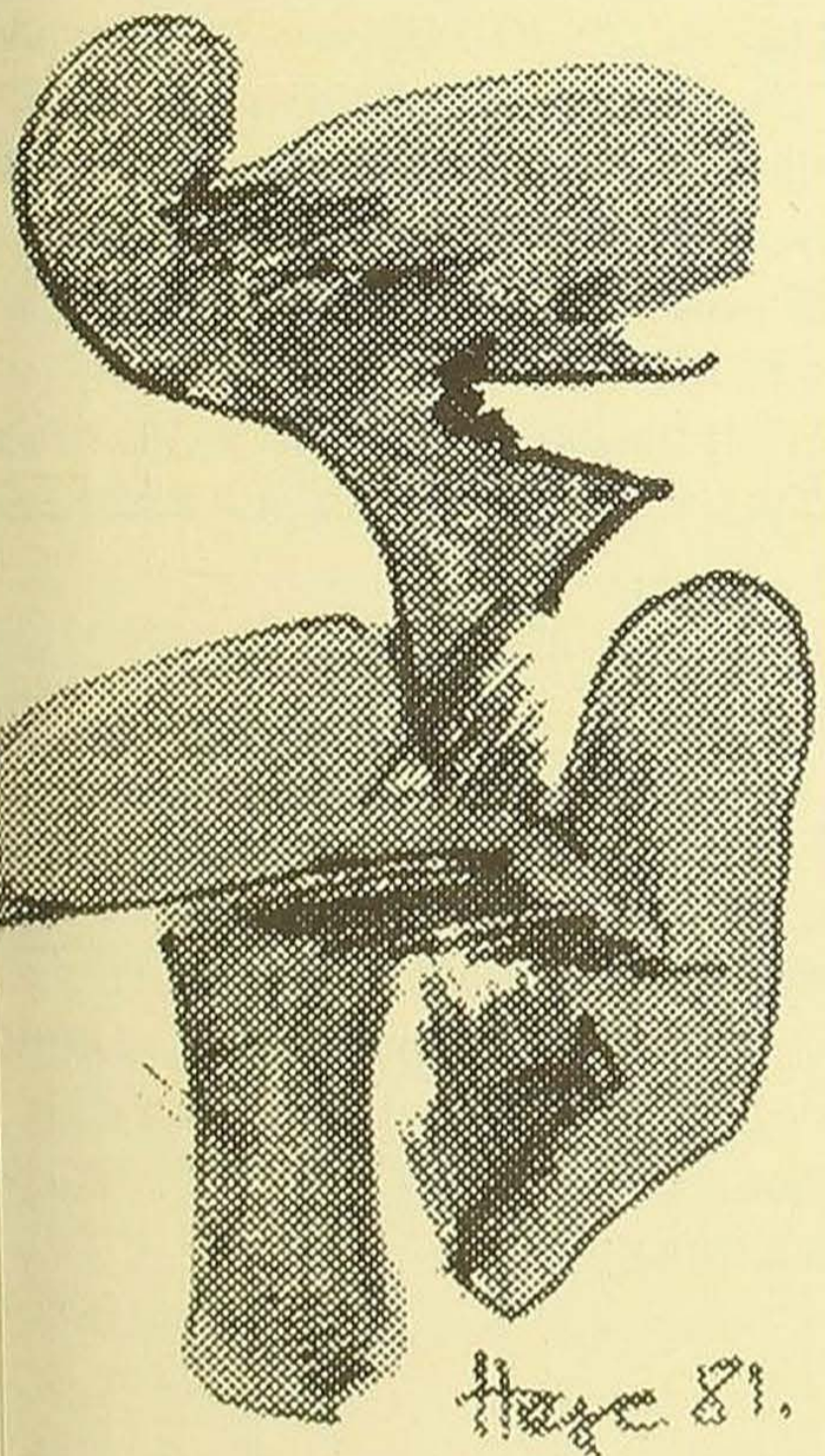
Što je bilo s „badnjakom”?

B. G.: Običaj s „badnjakom” ima izvor u starom praslavenskom vremenu. U dan kad je nastao preokret, kada je poslije najduže noći počeo duži dan, uvečer je na ognjištu paljeno drvo „badnjak” kao znak da je svjetlo dana pobijedilo noć, tj. svjetlo je pobijedilo mrak. Primanjem kršćanstva, narod ovaj običaj vezao za blagdan Božića kad se slavi rođenje Svjetla koje će osvjetliti put spasenja. U prastaro vrijeme „badnjak” spalili na ognjištu, u novije vrijeme na salašima „badnjak” je paljen na banku pod odžakom gdje se kuvalo i drugo jelo na sadžaku. U to prastaro vrijeme otac obitelji je uzeo drvo „badnjak” s ognjišta i unio ga do sobnih vrata. Udarajući o dovratnik, on je govorio: „Koliko varnica, toliko prasica, koliko varnica toliko teladi, koliko varnica toliko pilića” i tako redom. U novije vrijeme

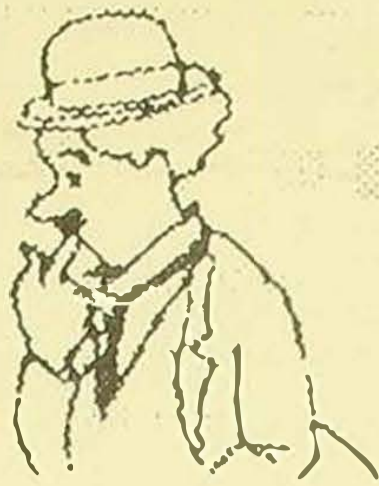
domaćina preuzeo je netko od mladih šaraca u obitelji, ali u svojem osnovnom anju to je bila uloga domaćina kao glave ti. On je unošenjem „badnjaka” po- kuću, jer je svjetlost pobijedila mrak, ost rodenog Isusa pobjeđuje mrak gri- Zato se sa „badnjaka” palila božićna jea koju su unosili u sobu. Ona predsta- halog Isusa i to onda znači Isusova ost ulazi u tu obitelj. Taj običaj paljenja „jaka” davno je nestao u našem nara- stalo je samo paljenje božićne svjeće, njenje u sobu.

To ih unosi i što slijedi?

B.G.: Najmladi član obitelji unosi u sobu govoreći: „Hvaljen Isus, im Badnje veče”. Otac obitelji sjedi re stola, škropi ga žitom i kaže: „Živ i ra bio”. Uzima svjećicu i stavlja je u k čašu sa žitom. Odmah poslije unošen- zaljene božićne svjeće domaćica uno- zelu grahove čorbe pozdravljajući: vjen Isus, čestitam Badnje veče”. Do- eći i nju poškropi žitom govoreći: „Živa ra bila”. Prvo svi zajedno naglas mole ndodrasli muškarci naliju u čašice zame- an rakije. Domaćin nazdravi: „Čestitam m Badnje veče i neka Bog dade da ga i

one svi zajedno i zdravi dočekamo”. ocovaraju: „Daj Bože!” i popiju čašicu e jane rakije. Zatim domaćin rasiječe tuabuku na toliko dijelova koliko ima ni obitelji za stolom. To svi pojedu očišći umed. Podijeljena jabuka znači je- sv obitelji, a med predstavlja zdravlje. ljabuke jedu malo oraha s medom da iade jak kao orah i zdrav kao med. s njihovih članova obitelji je običaj da po- malo bijelog luka s medom protiv bo- omaka. Poslije jabuke i oraha s to došla je na red grahova čorba, a mjesto („nasuvo”) sa sirom ili s ma- ako je moguće nabaviti, bilo je i nribe. Sve se to jede uz pleteni kolač e večeri sladak kao nikada. Svaka va draga je domaćici. U naše vrijeme i kupovni pleteni kolači da zaposle- daćicama bude lakše, a mjesto šare- „žijnjaka” na stolu se nađe manji

Iz penzionerske biližnice

Pripušit triba!

Katu, moju svast(ti-ku) već znate. Ako san vam reka da je Kate čovik i po, ženska i po, malo san reka.

U ovin stadun, zimi, Kate je uvijek na svon salašu, sa svojom svojt-om. Pisala mi je Kate ovi dan. Evo tega pisma, neću ga tajit:

Šogore moj!

Oma ću ti kasti štogod: srdim se na te! Ne srdim se baš zdravo – jel se Kate nikad nemoš zdravo srdit na te – al srdim se. Malko. Srdim se što su u tem tvom ŽIGU potpisivaš ko – Marko. Zašto Marko, kad je ono tvoje pravo ime puno, puno, lipče. Mogo bi se i kojigod svetac po tvom imenu prozvat. Ako već nije. Ajde, dobro ti je ono – Subatički, al ono – Marko!

Jel, ti si stalno u varoši pa cigurno znaš da tamo ima baš niki Marko, koji borme fajinradi naopako. Jeto, taj (na)opaki Marko divani okolo da se nezna izistinski ni ko smo Mi, ni otkaleg smo! Valjdar ne misli (a ja mislim da misli) da smo Mi – s nema (pali)! S neba? Ja tako znam da kogod mož bit s neba, na nebu, mož bit – nebeski, al samo ondak kad tom dode vrime i kad taj zasluži. Ako zasluži. Al nikogod nemož bit odjedared i u isto vrime i tamo i vamo. A mi smo oni vamo, jel?

I još štogod: zašto tamo u varoši niki naši (ako su naši) zbunjivadu našu čeljad? Kako kogod mož imat dvi Matice... tila sam kasti – dvi matere? Ajd da se, na primer, ne zna ko je nikom ditetu njegov bačo (ima taki slučajeva), al da se ne zna ko mu je mater!? Il da se dvi matere – a jedna mu cigurno nije mater – posvadaju oko jednog istog diteta! Di to ima?

Još mi je štogod palo na pamet: i one vridne čele (a Mi smo vridni baš ko te čele), kad se raštrkaje i razletidu daleko, daleko, znadu di je i koji je njev roj, di je i koja je njeva – matica.

Al, o tom potom kad dodeš vamo za Božić. Ondak ćeš ko i uvik, jel, ostat i za svr godine. Nepušćam te dotleg! Ne brini, neš zabadavad štrapacirat čak vamo, neš ostat ni gladan ni žedan! Jeto, tvoja Kate sprema pučku. Braca Pere jedno svinče. A vina i rakije (taka je – huuu!) biće više neg jedno balonče. Biće još štogod. Biće, ko da nije ni bilo cankcija!

Jedva čekam da dodeš! Jedva čeka i braca Pere. Ne samo zarad tog jel njemu i njegovim pajtašima fali četvrti za durak, neg i zarad tog jel se Pere – to ti poručiva – najvećma voli baš stobom onako ljucki ožderat. Ne mari, samo ti meni dođi! Ako se i oždereš, ja ću založit onu parasničku peć, tebe ispod one velke perjane dunje i – dok te lagacko vaćala drimež – mrišiš, mrišiš tunje! A? Šta si kazo?

Pere ti još proučiva da nikako, nikako ne zaboraviš iz varoši donet jedno podrug kile sode bikarbone. Tribaće vam, kaže, najman-je tolko za sve te dane.

To tebi poručiva Pere, a ja poručivam svima tamo u ŽIGU: pripušite tim ŽIGOM, žigujte svakog onog kog triba! Onako pripušite i žigujte ko ono u kombojskim filmovima: nek cvrči, nek se marva (koje marva) dreči!

Ne marim, šogore moj, ako tvoj ŽIG štampa ovo pismo. Ako kogod misli da sam štogod lajala, ja ću odgovarat! Neće mi bit prvi put. Al i čerez čega da odgovaram?

Na kraju, nije ova Kate tako zdravo omato- rila, pa zaboravila onaj naš lipi adet kasti u ove dane (svakog) decembra miseca. Zato:

– SRITAN BOŽIĆ SVIM ONIM KOJI ČITAJE „ŽIG” I KOJI NEĆE ZABORA- VIT ZAMEDLJANU RAKIJU!

A ti, šogore moj, još koji dan pa – što onaj kazó – kaput pa naput. Al, vamo!

Tvoja šogorica Kate

Eto, ča san van reka? Taku šogoricu, taku svast, nimaju ni oni koji su danas – vlast!

Marko Subotički

P. S.

E, pače, koliko je to „podrug kile” sode bikarbone?

kupovni kolač. Uspomena je ostala, ali nema one stare slikovitosti. Tijekom večere domaćin s malo vina ugasi božićnu svjećicu i svimalo piju od toga vina. Djeca se boje da na njih ne pode dim ugašene svijeće, jer su čuli da će taj umrijeti na koga pode dim zato su svi najsretniji ako dima ide ravno gore.

Je li to sve?

B.G.: Bilo je tu još zabava za djecu i mlade. Tko izvuče najdužu slamu ispod stolnjaka, taj će najduže živjeti. U najnovije vrijeme je običaj da poslije večere roditelji djeci dijele božićne darove pa vrijeme brzo prode u priči i razgledanju darova. Stariji neka mladima pričaju kako je to nekada bilo i što se promijenilo. Posebno je lijepo ako u obitelji znaju pjevati božićne pjesme, ali u najnovije vrijeme mogu pomoći moderna pomagala (ploče i kazete). Nešto prija 12 sati oni koji mogu idu u crkvu na polnoćku. Na taj način dokazuju da je polnoćka vrhunac Badnje večeri i početak Božića kao proslave Isusova rođenja. Večera na Badnju večer je slika zajedništva svatke obitelji. Za-

to svi želimo da na Badnju večer budemo zajedno sa svojimima. To je najljepši obiteljski susret koji obitelj učvršćuje i čini je sretnom. U naše dane svjedoci smo da pojedinci, koji je životni put odveo daleko, prijedu stotine kilometara uz velike napore da na Badnju večer i na Božić budu zajedno sa svima. Ovi blagdani povezuju ljude. U tome je njihova ljepota i duhovna snaga. Svi osjećaju da su se duhovno obnovili i ojačali. Vidimo da se u naše dane u narodnim običajima mnogo toga promijenilo i pojednostavilo, ali ono osnovno je ostalo kao trajno i to treba trajno čuvati i njegovati.

Ima li neka uspomena koju bi volili naglasiti?

B. G.: Sve ovo što sam pričao, to ja iznosim kao svoje uspomena. Samo je mali dio rezultat istraživanja. Ja postruci nisam etnolog, ali vrlo mnogo sam pisao o bunjevačkim običajima da sačuvam uspomena na vrijeme koje je prošlo.

Ljubomir Kovačić

Okom deteta

Volim da volim

Ciljeve projekta „Razvoj samopoštovanja kod dece putem kooperativne komunikacije” možemo formulirati i sublimirati u vidu poruke. Ove poruke su se u toku igre, ili nakon nje, upućivale deci kao neka vrsta poente, verbalnog potkrepljivanja dečjeg rada na otkrivanju sveta vlastitosti. Slika deteta, koju oblikuju poruke (čiji su autori deca, vaspitači, pedagozi i psiholozi, znači svi učesnici projekta) predstavljaju takav spoj koji na najbolji mogući način, jednostavno, jasno i neposredno ilustruje šta se ovim projektom htelo i postiglo. Gornji deo figure deteta su poruke na koje su autori projekta ukazali da u određenim igrama „isplivavaju na površinu”, a naš zadatak je da na osnovu iskustva u prorađivanju igara sa decom završimo lik deteta. Evo kako to izgleda:

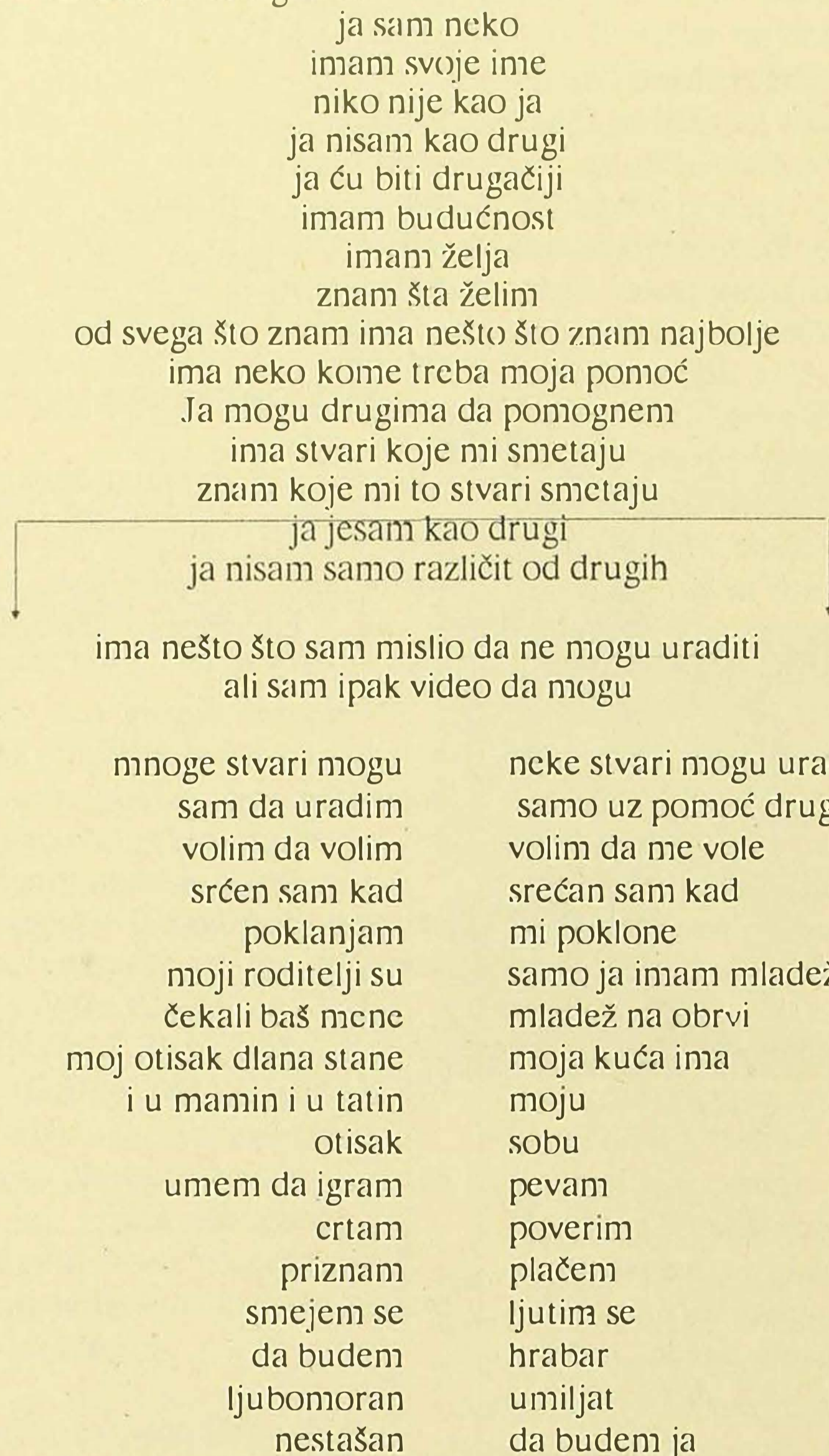

Figura nikada nije konačna. Još mnogo toga može da se uvrsti. Možda i vi imate neku poruku koju bi na neki način uputili detetu. Pa izvolite, uklopite je u figuru ili napravite novu.

Prateći ovu rubriku možda ste otkrili nešto novo u sebi i detetu. Primetite ove darove i uživajte u svojoj sreći i sreći svog deteta.

Kraj

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Pomoć subotičkih likovnih umjetnika

Gesta solidarnosti s KUD
„Népkör”

Više od trideset subotičkih likovnih stvaralaca, različitih usmjerenja i životnih dobi, na neuobičajen je način potpomoglo radu KUD-a „Népkör”. Naime, oni su ovoj mađarskoj kulturnoj instituciji, putem organizirano vođene akcije „Umjetnici za Népkör”, poklonili 77 svojih umjetničkih ostvarenja rađenih u u tehnikama grafike, akvarela, tuša, ulja na platnu, keramike...

Dobijene umjetničke radove KUD „Népkör” je preko javne aukcije ponudilo na prodaju zainteresiranim ljubiteljima umjetnosti i onima koji su na ovakav način željeli pomoći ovoj ustanovi, s osnovnim ciljem da se od dobijenih novčanih sredstava opremi upravo renovirana zgrada ovog KUD-a. Aukcija je održana u Velikoj vi-

ječnici Gradske kuće 8. prosinca, a vodio ju je János Németh, dok je cijeli program bio protkan glazbenom pratnjom koju je izvodio Fedor Hitri.

Od 77 darivanih radova na aukciji je licitiranjem prodano 39 umjetničkih djela, a

U HKC „Bunjevačko kolo”

Navala na Mikulaša

Ove godine je Mikulaš ranije krenuo, pa je u „Bunjevačko kolo” stigao 3. prosinca. Dok su članovi dramske sekcije, koju uspješno vodi Bela Francišković, prikazivali jedan igrokaz, na bini se pojavio Mikulaš (Kalman Crnković) s dva anđela. To je djeci jako skrenulo pažnju, te su pri njegovom nagovještaju da će biti darova nezadrživo poput bujice krenula ka bini. Pri samom činu dodjeljivanja darova neophodni su bili asistenti, koji su u znoju pokušavali zvesti red. U samom igrokazu je svojim programom od tri spleta („Jastuk tance”, „Rokoko” i „Momačko kolo”) sudjelovala i folklorna grupa djece, koju vodi Pajo Đurašević. Bila je to prava prilika da i ova djeca pokažu rezultate ovogodišnjeg rada.

Organizatori su zadovoljni i programom i brojem gostiju jer je velika dvorana Centra bila premalena, a osmjesi su govorili da su najmlađi bili zadovoljni darovima. Kroz igrokaz su djeca mogla mnogo toga čuti o Mikulašu i o običajima za taj dan, ali se kroz osobni razgovor sa njima dalo vidjeti da oni već znaju puno toga. Jasno, djeca znaju ono što ih interesira i što im odgovara.

U razgovoru s djecom dobili su se interesantni odgovori, koji su bili osvjetljeni dječijom iskrenošću. Na pitanje, da li kod kuće čiste cipele za ovaj dan, djeca su ovako odgovarala:

„Ja svake godine čistim čizme, jer u njih mož više stati”, Bojan, 6 g.

„Meni mama čisti cipele jer ja ne znam tako lipo očistiti, a Mikulaš voli kad se cipele sjaju”, Marija, 5 g.

„Ja očistim cipele jedan dan prija i stavim ih na terasu da Mikulaš može ostaviti poklon i ako stigne malo ranije”, Ivica, 6 g.

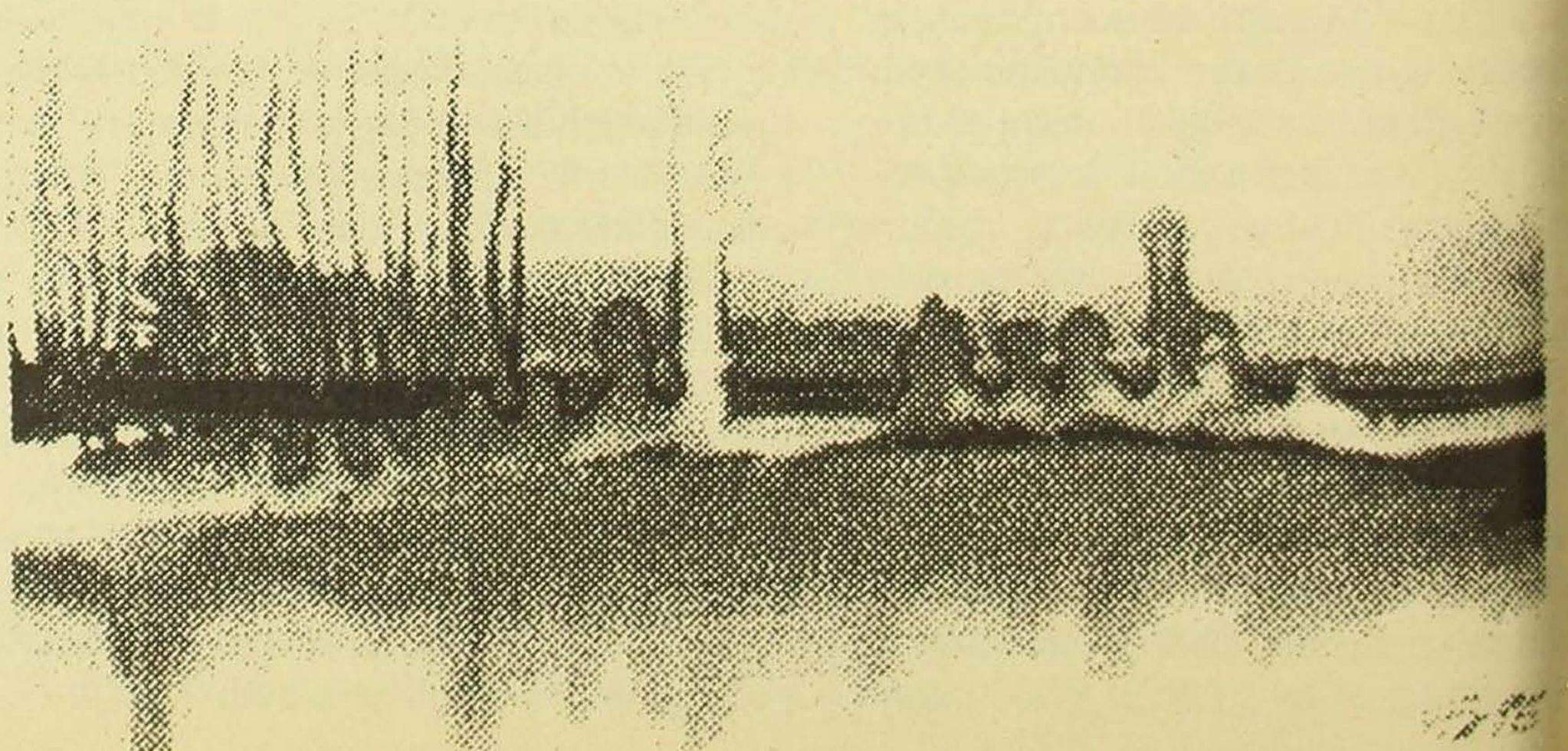
„Ja nikad ne čistim cipele, ali ja jako volim Mikulaša, pa mi on uvek stavi poklon u prozor”, Marijana, 5 g.

Tako je Mikulaš ove godine obradovao srca najmlađih i shvatio da će dogodine, kao ispomoć morati povesti čitavu četu anđela i još više darova.

Dušica Jurić

ukupna vrijednost ostvernog prihod iznosi nešto više od 31.000 dinara. Ta će se sredstva namjenski utrošiti za kupovinu potrebite tehničke opreme i namještaja neophodnih za stavljanje u funkciju rada zgrade.

(lj. k.)

Grad i njegova groblja u XVIII-veku (I)

Prohodili smo staze i bogaze, „sokake“ čaršiju“ onog „bajatog“ u ovoj „palanci“. Svakvi i slični izrazi, i do danas sačuvani u govoru, zovu se u jezikoslovlju – turcizmi. Gleda da su ovi ovdašnji Južni Sloveni ipak imali nešto zajedničko sa Turcima, iako su se odvojili od drugih. Od tog doba ostala je samo reč u „divanu“; stoga „inkab“ uopnimo se preko „basamage“ u naredni XVIII vek, koji je pred nama. Dostojan je pažnje, i njime valja, u hodoljublju od tada, i prohoditi.

Krećemo se sad po istom prostoru koji je osnovi zadržao gotovo nepromenjene staze i začetak budućih urbanih blokova. Lokacije groblja, kao granice između žvkih i grada mrtvinih bitne su za našu poznavaju o gradu baš zato što su se vreme- n menjale. U ovom hodu po gradu različite je samo u njegovom vizuelnom predavanju nas danas tog istog prostora u XVIII veku, koji je tada sasvim drugačije izgledao. U svemu tome zanimljiva je koincidencija brojeva. Osamnaesti vek po gregorijanskom kalendaru započinje 1700, po julijanskom kalendaru drugačije; a ima i drugih kalendara. Držimo se ovom prikupljenim gregorijanskog, mada u odnosu na drugi kalendar nije velika razlika. I tako, od te godine prošlo je samo tri veka, ako brojimo u stotinama, a ako brojimo u stotinama prošlo je čak 295 godina, među kojima je bilo 73 ili 75 prestupnih godina. To je brojnost koincidencija ili ti slaganje. Od 1700-te godine prošlo je 107.748,75 dana, a prema posled-

njem popisu stanovništva grada iz 1991. godine Subotica, u gradskom području ima 107.761 stanovnika. Dani i ljudi! I jedno i drugo značajni pokazatelji u životu svakog grada i njegovog razumevanja. Da se svaki dan samo i nešto desilo u procesu oblikovanja i preoblikovanja grada i njegovom uređenju od tada pa do danas, onda se uistinu puno toga desilo u gradogradnji; valjda zato danas tako i izgleda. Možda je moglo i više za toliko dana, ali...?

Detalj sa karte K.L. Kovača iz 1778. g.

Ovi popisi i brojanja stanovništva za nas su od interesa da bi mogli utvrditi veličinu i granice rasprostiranja grada. Međutim, valja imati na umu, da su ti popisi vršeni u različite svrhe; zato je danas nemoguće utvrditi da li su se odnosili samo na gradsko područje ili pak i na okolne pustare (1).

Godine 1702. Subotica je imala 1.962 stanovnika. Godine 1720. Subotica je imala 8.210 stanovnika. Godine 1770. Subotica je imala 10.252 stanovnika. Godine 1780. Subotica je imala 19.737 stanovnika.

Na osnovu iznesenog može se samo konstatovati kontinuirani rast stanovništva, a sa aspekta

urbanoloških istraživanja da je ovaj rast za posledicu imao i prostorno širenje grada, koje je uzrokovalo i izmeštanje groblja. Dve su rukopisne karte iz XVIII veka značajne za upoznavanje grada, a samim tim i za lokaciju groblja u njemu. Jedna je iz 1778. godine i njen autor je K. L. Kovač (2), a druga je iz 1789. godine od Gabrijela Vlašića (3).

Prva karta ujedno je i najstarija rukopisana karta koja detaljno prikazuje gradsko područje do sada poznata. Na njoj su označena tri groblja u gradu. Jedno je nedvosmisleno upisano sa: „Antigvum cameterijum“ – što u prevodu znači staro groblje. Za ovo groblje pouzdani faktograf od varoši beleži da je osvećeno 1741. godine, a da je „stoka šetala preko grobova što je vredalo dostojanstvo umrlih“, pa je Gradsko veće skupilo prilog od građana i godine 1756. ga ogradilo (4).

Nalazilo se na prostoru omeđenom današnjim ulicama Maksima Gorkog, Matije Gubca i Trgom žrtava fašizma. Ulica M. Gubca se još krajem, za nas prošlog, XIX veka zvala O'temeto utc – u prevodu, starogrobljanska. Ako je ovo groblje već tada, dakle 1778. godine, bilo „staro groblje“ onda se sasvim sigurno može pretpostaviti da ono pripada zapravo XVII veku i da je bilo zvanično gradsko groblje i da se grad do njega rasprostirao. O tome svedoče neka druga dokumenta. U isto vreme u gradu je postojalo još pet grobalja. Na uglu ovog groblja, postojao je i jedan spomenik označen „Mons Therestre“ – u prevodu „Terezijino brdo“. Monumentalni spomenik, netragom nestao bez ikakvih zabeleški hroničara. Ali u doba izrade ove karte crkva Sv. Terezije bila je u izgradnji.

Mr. Antun Rudinski, dipl. ing. arh.

Priče o gradu

Centar grada po drugi put.

Gradska kuća iliti Városháza.

U prošlom broju počeli smo priču o centru grada, kao ishodišta gradskog života, i centra jednog mikrokosmosa, grada i njegovih stanovnika; građana. Toranj Városháze kuće je polazište i cilj svakog onog koji se malo oseća Subotičaninom. Naši preci u huncu svojeg bogatstva i moći znali su da se, kada su podigli toranj visok preko kule, da se vidi izdaleka.

U publikaciji koji je izdat povodom otvaranja Gradske kuće piše: „Subotica je sanjala lepo. Kao sretni kraljevi iz Hiljadu i jedne noći...“ uveče je legao kralj (kralj tj. grad) a kad se ujutro probudio, i pogledao kroz prozor video je jednu lepu palatu. Subotica nema svetlu istoprotlost. Među njenim zidovima nisu stajali velikani. Što je tu tradicija, sve je negativnost (tako bar piše u izdanju iz 1971. godine, i nastavlja u tom tonu). Stari ljudi samo na salašima žive pravi život. Oni moraju da se sklone negde, za to vreme bilo kakva udžerica. Ogromna palata koja se diže na Pijačnom trgu (ona se nalazi na mestu današnjeg parka ispred Gradske kuće) konačno je dala Subotici kraljevski grad. Na drugom mestu piše: „No-

va, velelepna Gradska kuća je potrebna, jer zadatak joj je da stvori subotički lokalpatriotizam.“ Ovo gore izneto dokazuje da svi oni koji su „izgurati“ izgradnju nove, za to vreme neuobičajenog stila, Gradske kuće, vrlo dobro su znali šta žele. Upoređenja radi, kasnije, u „komunističko“ doba, svaki „veliki“ partijski sekretar je želeo da ostavi sličan trag u tkivu grada, ili bliže okoline. Azotaru, Gradsku bolnicu, zgradu nove skupštine, ili poslednjeg u nizu, autobusku stanicu možemo vezivati tačno uz ime određenog partijskog sekretara. (Ovom prilikom ne bi im spominjao imena, kao što ne spominjemo ni one koji su „izgurati“ izgradnju Gradske kuće). Inače u istoriji arhitekture i graditeljstva, ovakav princip „ostavljanja tragova za sva vremena“ je poznat. Naravno čovek je konačan, a graditeljsko delo večno. (Izuzev ako ne naide neko, ko želi nešto „starije i lepše“ da izgradi, pa sa velikim užitkom ruši ono što su prethodne generacije izgradile).

Zašto su bili sigurni u sebe oni koji su „gradili“ Gradsku kuću, i zašto su bili sigurni da će postići željeni cilj? Kod drugog vernog istoričara našeg grada, Iványi Istvána, možemo da nademo odgovor na ovo pitanje. On u svom kapitalnom delu, „Istorija slobodnog kraljevskog grada Subotice“, izdatog 1892 godine piše: „Ispred Gradske

kuće, (tadašnje, druge po redu) nedeljom i prazničnim danima okuplja se muško stanovništvo grada, koji preko nedelje radi u radionicama ili na salašima, ujutro skupljajući se po interesnim grupama, da tu od dobošara poslušaju naredbe Gradskih vlasti i ostale vesti, dogovaraju se oko privrednih, poljoprivrednih pitanja itd. u krizna vremena, kao na nekom forumu, vrši se i lokalna politička agitacija. Narod obučen u plavo sukno, tako gusto stoji na trgu, naročito ispred zasenčenog dela Gradske kuće, da oni koji tamo prolaze, samo se velikom mukom se mogu probijati kroz njih.“ Tako je pisao Iványi pre više od sto godina.

Interesantno je napomenuti da, na neuspelom konkursu za „Idejno arhitektonsko rešenje zgrade 'Narodnog pozorišta–Népszínház' u Subotici“, konkurisao je i jedan rad beogradskih autora koji su svoje delo nazvali „Centar Subotice“, u kojem su podižući jedan ogroman betonski ram, visine 48 metara, želeli stvoriti jedan novi prostorni znak. U obrazloženju žirija je pisalo: „interesantna je ideja stvaranja novog kulturno-duhovnog središta grada kao antipode Gradskoj kući. Međutim ovako shvaćen objekat ne uklapa se u postojeću matricu grada.“

Toranj Gradske kuće je jedini, idrugog tornja ne može biti.

Naš izbor

Tuga cirkusa

IV

Odlazim, drugovi, da se ne
povratim,
Ovi dani su dosadni kao zvuci
rdave harmonike;
bježim iz obitelji očajničke;
ovaj nas je udes svladao kao
zaraza.

Prosjak i Ciganin, imat ću
hrabrosti
da ne budem posljednji od
posljednjih.
Mladosti, postala si stara,
ravnodušna kao ova kola što su
prešla toliko tvrdih putova!

Zbogom!

Ali ovaj život još uvijek ima
poezije:
naše ljubavne noći na slami u
prljavim kolima neću zaboravit'
nikada!
Koliko sam tuge izlio u tebe, ženo,
ja sin bludnice,
ljubim te umornošću svojih
prodanih kostiju;
tvoje su kose sumorne od riječi što
sam ih u njih šaptao.

Frano Alfirević

Nova knjiga:

Zbornik „Ivan Antunović,
br. 4-5

Subotica, 1994.

Pojavio se novi broj Zbornika (zapravo dvobroj, nosi oznaku 4-5). Knjigu objavljuje Institut „Ivan Antunović” (glavni i odgovorni urednik Lazar Ivan Krmpotić, a uredio je Bela Gabrić).

U prvom dijelu Zbornika prikazani su treći, četvrti i peti Bajski razgovori „Bunjevci danas”. Zastupljeno je 8 autora s 14 priloga. Ne pominjemo pozdrave, ističemo samo neke priloge: KUD „Bunjevačko kolo” (Bela Ivković); Pregled rada Instituta u 1991., 1992. i 1993. godini (Lazar Ivan Krmpotić); Rad Saveza Hrvata u Mađarskoj (Josip Ostrogonac).

Ostali prilozi su svrstani pod općim, zajedničkim naslovom „Dodatak”, koji je toliko bogat sadržajem da zauzima 4/5 obima Zbornika. Zastupljeno je dvadesetak autora s 26 priloga.

Najaktivniji je bio Književni klub „Miroljub”, koji je na književnim večerima prikazao sljedeće stvaraoce: Branko Jegić (predavač Vita Grunčić); Tona Kujundžić (predavač Ivo Prčić, mladi); Marga Stipić (predavači Ivan Stantić i Ivo Prčić, mladi); Vita Grunčić (predavači Bela Gabrić i s. Fides Vidaković); Silvana Bilinc Žigmanov (predavač Vita Grunčić).

U okviru „Dužijance '94”, u manifestaciji „Dana kruha i riječi” održano je književna večer Ivi Prčiću, zaslužnom književnom radniku u povodu stote obljetnice rođenja. O njemu su govorili Ivo Prčić, mladi, Lazar Ivan Krmpotić (Napomena: na 300. stranici pogrešno je otisnuto Ivan Prčić. Riječ je o Ivi Prčiću). Ivan Stantić je održao predavanje o značaju HKZ. To je njegov posljednji javni nastup. Sutradan je umro.

Dvije književne večeri posvećene su Ivanu Pančiću i Lazaru Merkoviću, pjesnicima. Predevač Branko Jegić su uspješno osvrnuo na Pančićevu „Natpivavanju” (ispjevane ikavicom) i na zbirku „Osame” Lazara Merkovića.

Nekoliko vrijednih priloga je posvećeno dr. Josipu Andriću (autori su: L. I. Krmpotić i Julije Njikoš). Objavljene su i kritike o njegovoj operi „Dužijanca”. Posebna vrijednost je objavljeni libreto za tu prvu bunjevačku operu. Libreto je napisao i glazbu skladao Josip Andrić.

Održana je pormocija knjige Jakova Kopilovića „Moja dužijanca”, s nadahnutim predavanjem Tomislava Žigmanova. Možemo pročitati i izbor članaka književnik kritičara o Jakovu Kopiloviću.

Također valja spomenuti vrijedne studije, članke i predavanja: „Mjesto Ivana Petreša u bunjevačkoj prozi” autora Marina Mandića; „Zavičaj u pjesmama suvremenih hrvatskih pjesnika u Bačkoj” Bele Gabrića; „Povijesni prikaz školstva u Bačkoj” Stipana Stantića; „Štovanje svetog Klementa Ohridskog u zapadnoj (katoličkoj) liturgiji” i „Karaševski Hrvati u Rumunjskoj” autora Lazara Ivana Krmpotića.

Pominjem priloge Antuna Šimčika i Nace Zelića. Čitav Zbornik je popraćen pjesmama 10 autora, kojima su bile priredene književne večeri, s 31 pjesmom.

Prikazujući Ovaj Zbornik moram reći da smo dobili jednu vrijednu knjigu koja će svakako ući u kulturnu baštinu našeg naroda.

Napominjem da je prvi broj Zbornika objavljen 1990., a drugi (dvobroj 2-3) 1992. godine.

Ivo Prčić, mladi

Odbjegla

Svijedok mojih misli
tvoj je zagrljaj,
Blažen pohot htijenja
naš je zanoćaj.

Sladostrasje k'o piš vrijela
pa san top'o k'o večem prijela
Onda košmar slutno gadan
iz sna trzaj ledno hladan.

Pod plećima žganjci mi garavi.
Zori, a u meni tuži.
Nikud tvoga tijela
i prazni čaršavi.

Milan Stevanov

Imenik rocka

Elvis Costello – britanski rocker koji se proslavio sredinom 70-ih, kao predstavnik „intelektualističkog new-wave-a”, mada je na rock-sceni prisutan još od sredine 60-ih. Roden je 25. avgusta 1954. godine u Škotskoj, kao Declan McManus. I pored činjenice da je od 90-ih video malo uspeha, Costello je talentovan i vredan umetnik, koji godinama ima široko i verno sledbeništvo, i koji ima simpatije kritike već bezmalo dve i po decenije.

Probrana diskografija:

- „My Aim is True”, (1977)
- „Armed Forces”, (1979)
- „Get Nappy”, (1980)
- „Imperial Bedroom”, (1982)
- „King of America”, (1986)

The „Cream” – najčuveniji i jedan od prvih super-sastava u istoriji rocka, koga su sačinjavali pevač, kompozitor, basista i usni harmonikaš, Škotlandanin Jack Bruce, gitarista i prateći vokalist Eric Clapton, i irski bubnjar Ginger Baker. Trio je za tri godine svog rada (1966-1969) napravio „ršum” u poimanju pop- muzike, sjajno ujedinjujući elemente bluesa, jazza, indijske muzike i undergrounda u svojoj muzici, i još dugo nakon svog raspada važio za najautoritativniji trio rock-muzike, uopšte.

Probrana diskografija:

- „Fresh Cream”, (1966)
- „Wheels of Fire”, (1968)
- „Goodbye”, (dvostruki, koncertni, 1969)
- „Live”, (dvostruki, koncertni, 1970)

Robert Tilly

Krležijana

Početak

Kakav će biti profil dvadesetog (stoljeća), tko bi mogao da kaže u šesnaestoj godini ove neubrojive lude, kada živimo još posve na početku, te nismo još osim ove ratne svršili nikakve škole? jedino što možemo da ostavimo onima koji dolaze to su neka svjedočanstva o sebi, kako smo bili neuravnoteženi, u svakom pogledu nedorasli, a već potpuno rastrovani, do srži glupi, neuki, bezobrazni i okrutni. Jedino, dakle, da ostavimo dokaze o potpunome oboljenju svog uma i svog tijela.

Miroslav Krleža, 1916.

Niš književni leksikon

József Gulyás (Ludoš, Bačka, 17. veljače 1907. pjesnik i prozaist. Školovao se u Ludošu, te Subotici. Pošto je bio samouk, njegov je razvoj je pod veoma teškim socijalnim uvjetima; bio je zemljoradnik, zidar, vrtlar, noćni pomoćni trgovinski radnik, ribar, kurir, a zatim i profesionalni novinar, dopisnik i subotičkoj redakciji novosadskog lista „Magyar Szó“. Već dvadesetak godina i radi kao slobodni umjetnik.

U svojoj prvoj zbirci „Csak ember Vagyok” (Ja sam samo), 1959., predstavlja se kao lirski liričar koji kazuje svoj napaćeni svijet nekonvencionalnih slika. Njegova pjevačka radnja i u drugim zbirkama ostaje nepromijenjena. A tako je i u novije vrijeme.

Značajnija djela: „Könyörgés magamnak” (Moleklinjanje), 1965.; „Vörös fagyöngy” (Crvena smola), 1970.; „Pirossal, feketével” (Sa crnim), 1972.; „Tenger küszöbén” (Izgubljena mora), 1972.; „Csillagok és patkányok” (Zvijezde i pacovi), 1981. itd. Zastupljen je u antologiji i zbornika. Časopis „Rukopis” objavio je jednu zbirku njegovih Gulyásjevih stihova u prijevodu Marije Škori „Sve bliže moru” 1980. godine.

Pjesme

Zidna ura

*Sebi samo prepušten stroj
praznih kružnih stopa bezbroj
bez tega i bez vremena
tu mi tako stoji stamen
u njemu blijesak tišine
mozga mesa ruine plmen
oblasta tijela bardaka
crevnoride čelične ploče
uspravna trupla mrtvaca
u bradate se aveti toče
u krug slava raspadanja
ek poneka praskava zraka
ta trenutak osvjetljava
očvasto korijenje straha
kruži bez ikakva smisla
jeseni u sebe ponire
upčanik bez vremena
obrtajima život potire*

Idila

*Vejaž: zgužvan ležaj
posunovraćenosti cvijet
na kamenu zgnječeni gušter
lave smrskane k'o orah
i prostije razgažen
oput prezrelog voća
otpeticom cipela
nožda sa uživanjem
i još većim uživanjem
emoguće je iskazati
emoguće pročitati
k'o kosti sitne k'o slova
zečijem kosturu
slanom sloju slatine*

Naposlijetku

*Naposlijetku reci,
dugo se čekalo:
može da se bježi,
gdje bi se stalo.*

József Gulyás
Prijevod: I. R.

Strane reči u ikavskom iskazu (IV)

Iz izlaganja književnika Milovana Mikovića na skupu „Strane reči i izrazi u srpskom jeziku, sa osvrtom na isti problem u jezicima nacionalnih manjina” (Subotica 19 - 21. listopada 1995.)

U stihu **božijanski nakvašeni / i kad bircova nije nagusto** (14;15;16), **birc**, birt nem. **Wirt** birtija, **bircaus**, **bircus**. U stihovima **onda odjedared sve njim se stešćalo / misto posla vaćaju konje prežu karuce** (16; 1,2), **karuca** tal. **carrozza** kočija. U stihu **i još nedilju dana na cefru i stelju bazdili** (16;18), **cefra** mađ. **cefre** kom, komina, vinski talog, vinska stelja. U stihu **bar da oće iz varoši donet bardak petrolina**(18;23), **petrolin**, **petrolej**, grč., -lat. **petro** + **oleum** „**kameno ulje**”, **nafta**. U stihu **lipi ko krampusov rod** (19; 28) **krampus**, reč preuzeta iz nem. **đavo** u dečjoj priči, poreklo reči nije poznato. U stihu **kad eto užne/sakačke vridne/uzlivanje ispekle**, (20;25; 26; 27) **sakačke**, **sakač**, mađ. **szakacs**, **kuvar**. U stihovima **ko da su ćućavi/glendžavi bandžavi** (21; 15,16) **bandžav** mađ. **bandzsa**, **razrok**, **zrikav**, **škiljav**, **ziljav**, **zrakav**. U stihovima **prvo su parili noge u lavoru/i pili kuvano vino** (22; 1, 2), **lavor**, franc. **lavoir** umivaonik, široka posuda za pranje. U stihovima **jel su mislili da su oladnili / onda su njim doneli lik iz pateke** (22; 3, 4) **pateka** skrać. od **apoteca**, grč. **apotithemi**, **farmacija**, **prenes. prodavnica** u kojoj je sve vrlo skupo. U stihovima **šunke i divenice/burag sastrugale/ švargle mast sa obare i žmare/ u gustu se krv primećale** (22; 17, 18, 19, 20) **švargle**, **švargle**, nem. **Schwarte** **kožurica**, **debela koža** na slanini, vrsta debele kobasice, **nadeven svinjski želudac** (barenim **kožuricama**, **finim mesom**, **krvlju** i **začinima**). U stihovima **i još dobrim posli / strčo bi se koji lončić / fajin od po litre vina** (22; 27,28,29), **fajin**, **fajinski**, od **fajn** nem. **fein**, **fin**, **priličan**, **zgodan**, **lep**. U stihovima **prija neg će i u kapelu unet/prija neg će sarana odmrndat/pokoj vikovični daruj njemu gospodine** (22; 36,37,38) **kapela** tal. **capella** 1. prvobitno **hor crkvenih pevača**, kasnije **hor uopšte**; 2. **katolička crkva** ili **deo crkve**. U stihovima **digod med kuruznom vitar šušti/ditinjstvo rorate betlemaši** (24; 3,4) **lat. rorate** 1. u **katoličkoj crkvi** naziv za četvrtu nedelju u adventu prema početku jednog psalma (**Rorate coeli - Rosite nebesa**); 2. **adventska rana služba božja**. **Betlemaši**, **betlemaš** **dečak** koji s „**betlehemom**” **obilazi** po selu **pevući prigodne pesme** i na taj način **prosi**. **Betlehem** **hebr.** „**Kuća hlebova**”, po **hrišćanskoj legendi** **rodno mesto Isusa Hrista**, **betlehem**, od **papira** i **drugih tvari** **načinjena štalica** kao **uspomena** na **onu** u kojoj se po **biblijskoj priči** **rodio Isus**.

Priredio:

Vojislav Sekelj

Propast između lifta i Titanica

Hotel M. Beograd. Ponoć prošla. U daljini svetla, čitam Mirka Kovača „Bodež u srce”. Zastajem. Odlazem knjigu, dok u sebi čujem kako se jeza raspolučuje na dva dijela. Pitam se postoji li metafora s tako ostrim sjećivom? Ili je to samo zagrljaj čelika i leda. Kraj! Čuje se lift. Soba je pokraj njega. Svaki čas običnim pritiskom na dugme može početi propast svijeta, dobro ne baš propast svijeta, ali remećena sna svakako. Sna o jednakosti, ravnopravnosti, slobodi, demokraciji. Koješta. Što bih ja mogao reći o nacionalnom i nacionalizmu? Ništa. Onomu kojemu bih nešto i mogao reći, njemu nemam potrebe govoriti. A on još manju potrebu slušati me. Zna više i sluša Mozarta. Onomu komu bih eventualno nešto i mogao reći, izgubljen je slučaj. Rodeni je nacionalist. On želi slušati, on se želi čuti.

Ustajem iz kreveta. Odlazim do prozora. U daljini Dunav. Ne vidim. Znam. I mogu to reći. Ne stoga što nisam rekao na koju stranu je okrenut prozor hotela M. Kistoku, zapadu ili Vojvodini. Jednostavno, mogu to reći. Dolazeći liftom u sobu ne može se baš sve zaboraviti. Nema u tomu ničega neobičnog niti lošega. Vraćam se u krevet. Mislim. Mislim što mi se u međuvremenu dogodilo. Opet lift – VIII. kat. Čutim. Koraci. Ključ. Uzimam knjigu. Ponovno na strani 14 „Bodeža u srce”. Podvučeno **H. M. Encesberger** **lepo je rekao: „Tu okolnost da sam Namac prihvatam kad je moguće, a ignorišem kad je potrebno.”** Nijemci! A ipak je malo morao napisati „Propast Titanica”, sebe radi, njih radi, simbola radi. On se bavio „Titanicom”, a ja liftom. Propast lifta. Kaos. Između potrebe i ignorancije lijepo rečeno, a i zvuči. Zapadnjački. Ponovno čitam podvučeno. Ne mogu čitati bez podvlačenja. Čutim se uprljano. Kao pri obijedu bez viljuške i noža. Podvlačenje iščitano teksta dođe mi kao pojas za spasavanje. Riječi su ajkule. Ujedaju, kidaju. Čitam „Bodež u srcu”. Ponavljam pitanje što nam se u međuvremenu dogodilo: lift ili „Titanic”? Neka propast. Plovila je punim jedrima. Nismo vidjeli vrh ledenog brijega. Ne stoga što je noć bila vedra, i što kormilara nema. Bilo ih je više. Mnogo više. A to je za ujedanje dovoljno. No, nisu htjeli vidjeti. Željeli su dodir u puno. Sudar. Škripu. Škrgut tla i krvi.

Dogodilo se, eto, kada sam posljednji puta bio u Beogradu, da sam bio pripadnik jedne od šest bratskih nacija. Mogao sam reći, ne ponavljajući Encesbergera, ali nisam rekao. To sam mogao reći, no nisam. Sada sam ponovno u Beogradu i pripadnik sam jedne od mnogih nacionalnih manjina. U međuvremenu, ukrali su mi osam godina. Sada sam na VIII. katu hotela M. Odlazem knjigu Mirka Kovača. Gasim svjetlo. Lift se ne čuje.

Vojislav Sekelj

Iz sportske prošlosti Subotice Vermesovo boemstvo u sportu (III.)

Nesporno je da je Vermesu ambicija i častoljublje jaka strana. Točno je da se volio hvalisat: volio je svaku vrstu kitnjastih diploma, pohvala, overenih pečatima i potpisima koje su potvrđivale, po neki put i nevjerojatne rezultate. Najbolji primjer za to je čuvena „Šampionska diploma“, izfabricirana u Kolozsváru (Cluju), koja nam je poznata iz teksta u „Žigu“ broj 36.

Svi naznačeni rezultati u ovoj diplomi su oko svjetskih rekorda tog vremena, ili čak i iznad. Nije neinteresantno upoznati поближе ovu diplomu, koja nam mnogo stvari otkriva.

Naime, pomenuta diploma tiskana u kamenotisku nosi datum izdavanja 1. prosinca 1897. godine. U njoj je naznačeno: „Savez atletskih, gimnastičkih i mačevalačkih društava dijela Erdélya' ovjerava da je šampion gosp. Vermes Lajos dokumentirano postigao niženavedene rezultate:

– **Trčanje na 100 yardi (91,44 m):** 10 sek, 15. lipnja 1881. (Nakon 15 godina u Ateni, na I. Olimpijskim igrama, na 100 m najbolji rezultat je postignut u vremenu od 12 sek. Vermesovo vrijeme dovoljno bi bilo za zlatnu kolajnu čak i na III. olimpijadi!)

– **Trčanje na 1 milju (1609 m):** 4,15 min, 2. kolovoza 1882. godine. (U Ateni na kraćoj stazi, na 1500 metara, postignuto je najbolje vrijeme 4,33 min. Očito da Vermesov rezultat daje povoda za sumnju!)

– **Trčanje na 4 milje (oko 6,5 km):** 19 min, 2. kolovoza 1883. (Ova disciplina na Olimpijadama nije bila.)

– **Hodanje na 1 milju:** 6 min, 35 sek, 13. lipnja 1884. (Još u Londonu na IV. Olimpijadi nisu postigli ovo vrijeme.)

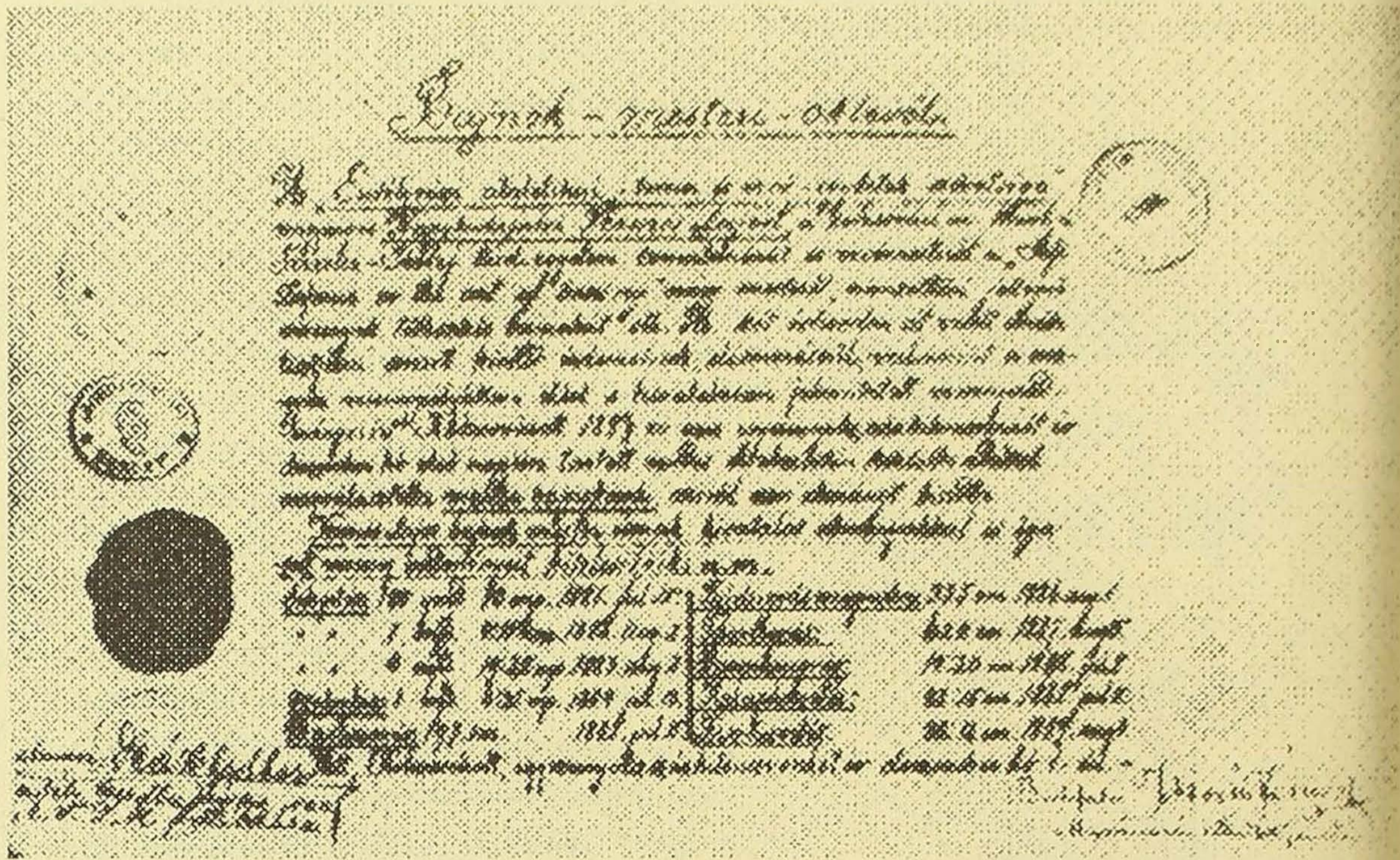
– **Skok u vis:** 197 cm, 15. kolovoza 1885. (U Ateni 181 cm, Parizu 190 cm, St. Louisu 180 cm, London 190 cm, Stockholm 193 cm. Tek u Parizu 1924. na VIII. Olimpijskim igrama je oboren Vermesov rezultat sko-

kom od 198 cm. Ovdje postoji objašnjenje: u to vrijeme se skakalo s odskočne daske visine 15cm. Međutim, na Olimpijadama skokovi su se izvodili bez ove daske.)

– **Skok s motkom:** 335 cm, 1. kolovoza 1886. (U Ateni prvo mjesto je osvojio Floit sa skokom od 330 cm, Vermesov rekord je oboren tek na III. Olimpijadi!)

– **Skok u dalj:** 620 cm, 1. kolovoza 1886. (U Ateni olimpijski rekord 637 m.)

Svi ovi Vermesovi rezultati navedeni u pomenutoj „Šampionskoj diplomi“ dali su povoda za sumnju u ispravnost istih. Mnogi su (naročito peštanski tisak) osporavali Vermesu ove rezultate i stavljali ih pod znak pitanja. Iskreni da budemo, ovo prikazivanje daje razloga za to. Međutim, zasluge našeg junaka ne skrivaju se toliko u njegovim sportskim rezultatima, nego u djelima koje je učinio za napredak sporta i njegovo

Vermesova šampionska diploma

– **Troskok:** 14,20 m, 4. kolovoza 1888. (U Ateni za olimpijski rekord dovoljan je bio skok od 13,71 m.)

– **Bacanje kladiva:** 42,20 m, 4. lipanj 1888. (Ova disciplina prvi put se pojavljuje na Olimpijskim igrama u Parizu 1900. Zlatnu kolajnu osvojio je Amerikanac John Flanagan bacivši kladivo 51 m.)

– **Bacanja diska:** 35,15 m, 4. kolovoza 1889. (Vermes bi sa svojim rezultatom u Ateni bio olimpijski pobjednik.)

populariziranje i propagiranje, što je neoboriva činjenica. Uostalom u to vrijeme, rekordi zvanično nisu se ni vodili.

Ova diploma u biti otkriva nam jednu skrivenu stvarnost. Iz nje čitamo da su se na Paliću u to vrijeme – osamdesetih godina prošlog stoljeća – već natjecalo u desetak atletskih disciplina. I ne samo u atletici, nego i u biciklizmu, hrvanju, boksu, plivanju, veslanju...

Ante Zomborčević

Mrtve duše

Zaključen je mir. Rat je završen. Ostale su žrtve, ludog rata bez potrebe i bez pobjednika. Hiljade mrtvih, od kojih se mnogima ni grob ne zna. Svakoga od njih je majka rodila, za svakim je od njih neko zaplakao – majka, otačubrat, sestra, deca ili prijatelji. Oni su izginuli zbog nekog drugog, a da mnogi nisu bili ni svesni za koga ginu i ko im je stvarni neprijatelj. U srcima preživelih ostala je tuga, bol, žalost i gorčina za večna vremena. Religija kaže da kad umre telo, duša nastavlja da živi. A šta je sa telom u kome je duša umrla?

Za sve one koji su u ovome ratu nekoga izgubili nema pobjednika, nema radosti i vere u bolje sutra. Šta je sa milionima izbeglica koji lutaju po bivšoj zajedničkoj domovini, bez krova nad glavom, bez nade u povratak odakle su prognani? Možda će jednog dana, kada ovo ludo vreme prođe, neki od njih

uspjeti da se vrate svojoj kući, makar i ruševnoj. Deca će izrasti i, nadamo se, zaboraviti sve strahote koji su ih zadesile. Mladi možda još imaju šanse da počnu život iz početka, da ustraju u borbi za ljudsko dostojanstvo, da zaborave strahote, da prevaziđu mržnju, da poveruju u bolje sutra i kakav-takav suživot na ovim našim prostorima.

A šta je sa onim starijima? Onima koji su 50 ili više godina živeli tamo gde sada ne mogu da se vrate? Da li se u njima može probuditi nada? Teško. Daleko od rodne kuće, od zavičaja, od uspomena – tuga je u njima svakim danom sve veća, a noći sve duže. Nostalgija za rodnim krajem iz dana u dan raste, a to pritiska dušu. To boli sve više i više, a duša polako umire. Uspomene naviru same od sebe: vide svoju kućicu sa prvim izlaskom sunca, miris procvetanog jorgovana u proleće, sećaju se na dečačke dane, prve ljubavi, radosti kada su im se deca rađala, a sad ne mogu otići ni na grob

da upale sveću ili da polože cvet. Da li će ikada moći?

Oni prosto u to ne mogu da poveruju. Izdala ih je snaga, izgubili su smisao života; osećaju se prevarenim, a njihove duše su mrtve. Sve ono što im dobri ljudi pomažu da prežive, da se negde privremeno skrase, to ne može nadomestiti bol, patnju i tugu koja je duboka u njima. Ali, čovek je nesalomiv. Na svima nama je da zajednički pomognemo svim tim nesretnicima: da im se omogući povratak njihovim kućama (možda samo ruševinama); ali, to je njihov zavičaj i za tim oni čeznu. Da im pomognemo da bar budu bliže onima koje su za večna vremena izgubili. Da na grobove svojih najmilijih mogu zapaliti sveću jer će im to možda osvetliti dušu i koliko-toliko povratiti volju i nadu za životom. A to smo im svi mi dužni, to nam savest nalaže. To je najmanje što za njih možemo učiniti.

Andelko Nikolić

Opasnosti i zaštita zdravlja u poljoprivredi (I)

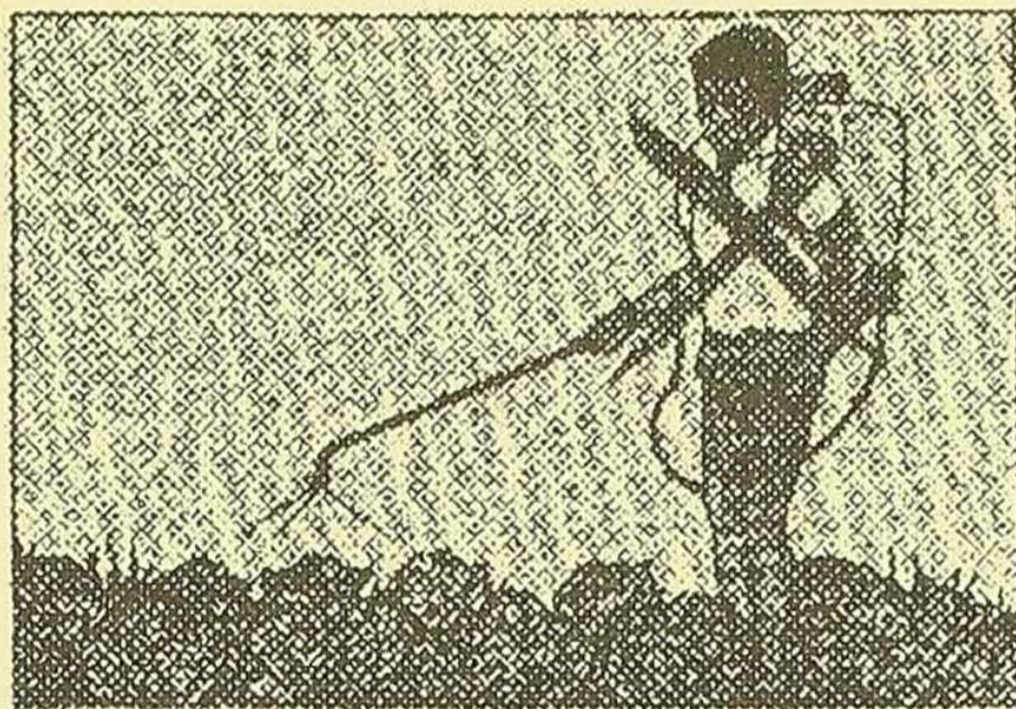
Opasnostima, bezbednosti i zaštiti na radu i u svakodnevnom životu poljoprivrednika, o čuvanju zdravlja i o pružanju hitne pomoći u slučaju nesreće i obolenja, još nek je poljoprivrednik nedovoljno upućen, a samim tim i nije u mogućnosti da sebi i drugima pruži odgovarajuću prvu pomoć. Povećanjem upotrebe više ili manje snažne mehanizacije u poljoprivredi, jakih otrova u zaštiti bilja i stoke, herbicida, električnih uređaja i aparata, deterdženata i raznih tehnčko-pogonskih sredstava u savremenom radu u poljoprivredi i domaćinstvu, raste i zagađenost vazduha, zemljišta i vode, a i mnoge druge opasnosti radne i životne sredine. I ne samo što je ljudska sredina, odnosno zdravlje i život ljudi, u rastućoj opasnosti, nego su ugrožene i domaće životinje, divljač, ptice na zagađenim njivama, vodenjacima, pašnjacima, šumama, a ribe u jezerima i tokovima.

Osim naznačenih oblika direktne ili indirektno opasnosti za poljoprivrednike i članove njihovih porodica, nisu manje ugroženi ni potrošači hrane i sirovina, ukoliko se proizvođači hrane i sirovina ne pridržavaju uputstava i savjeta agronomskih, veterinarskih ili medicinskih stručnjaka.

Mnogi izvori podataka pokazuju da najčešće i najopasnije povrede, nesreće i obolenja proističu od mehanizacije, trovanja sredstvima za zaštitu bilja, od električne energije i raznih uređaja na taj pogon, od gasova, od stočnih i ljudskih bolesti kao i od

drugih uzroka. Naročito treba istaći da su česta trovanja putem nezdrave hrane, kao što su jaja, meso i razne mesne preradevine, koje su zatrovane nekim bakterijama, a ponajčešće – salmonelom.

I najzad, treba dodati da neke prirodne pojave i nepogode, kao što su grom, toplotni udar, sunčanica, smrzavanje i slično, mogu veoma negativno uticati na zdravlje.

Nikad nemojte da dozvolite deci da vrše prskanje pesticidima

U nekoliko nastavaka, nastojaćemo da i putem „Žiga” upoznamo poljoprivrednike, pa i druge, sa najčešćim uzročnicima povreda i obolenja poljoprivrednika pri njihovom svakodnevnom radu, izgledom povreda i obolenja, te mogućnošću sprečavanja takvih povreda i obolenja, a u slučaju pojave istih, najhitnijim merama pružanja pomoći unesrećenom.

Nestručna primena sredstava za zaštitu bilja

Veliki broj korisnika sredstava za zaštitu bilja nema nikakvog znanja, ili je ono nedovoljno, o biologiji parazita ili štetnih insekata, glodara i drugih što se sredstvima za

zaštitu bilja žele suzbiti ili uništiti; ne poznaju u dovoljnoj meri korovske biljke pa iz tih razloga i neprimenjuju ispravno sredstva za zaštitu bilja. Najčešće greške se čine u doza (količini sredstava). Obično se radi efikasnijeg i bržeg dejstva koriste veća doza nego što je to propisano u uputstvu. Nadalje, ne poštuju se poslednji rokovi primene, usled čega može da dođe do lakših ili težih oblika trovanja ljudi i životinja, pčela i lovne divljači. Često se ponovi veći broj tretiranja nego što je to potrebno.

Zakoni i drugi propisi obavezuju sve one koji upotrebljavaju sredstva za zaštitu bilja da ih pravilno primenjuju i to na sledeći način:

- da sredstva za zaštitu bilja upotrebljavaju samo za namene određene u dozvoli za njihovo stavljanje u promet i na način određen u uputstvu o upotrebi;

- da sredstva za zaštitu bilja ne koriste u vreme u koje bi preko biljke moglo štetno da deluje na zdravlje ljudi i korisnih organizama;

- da se staraju da sredstva za zaštitu bilja prilikom primene ne dospiju u vodu, na biljke, životinje ili zemljište koje se ne želi tretirati,

- da se vodi evidencija o primeni sredstava za zaštitu bilja;

- neupotrebljena sredstva za zaštitu bilja, te prazna ambalaža ne sme se ostavljati bilo gde, a posebno ne na poljima, nego na za to odgovarajućem mestu, nedostupnom deci ili onima koji su neupućeni u to kakve posledice upotreba prazne ambalaže u drugu svrhu može imati.

(nastavak u sledećem broju)

Mr. Ivan Rudinski

Bolji dani dolaze

Suspencija sankcija Ujedinjenih nacija i otvorenje Programa 2 guvernera Avramovića temelji su optimističkih pogleda privrednika uprtih ka horizontu uspešnog polovanja. Vreme izgubljeno u „godinama koje su pojeli skakavci” neće biti lako nadoknaditi, ali novi uslovi privredivanja daju nade za povratak izgubljenih pozicija u međunarodnoj razmeni. Ilustruju to i reči Mirka Ostrogonca, direktora privatnog preduzeća „Salaš trade”, firme koja je svoju vitalnost iskazala poslujući sa svetom i u vreme blokade:

– Mislim da je u pravom trenutku Program 2 stupio na snagu jer je zapravo stupio na snagu po suspenziji sankcija i to je za pozdraviti. Devalvacijom je prihvaćena realnost u smislu da je prihvaćen kurs koji vlada na ovom „crnom” tržištu. To znači da ćemo imati izvoz i uvoz izbalansiran, jer cene repromaterijala, koji su tokom sankcija stizale su inkorporirane po kursu koji je sada profesor Avramović legalizovao. Liberalizacija uvoza i izvoza znači da su oslobodene cene koje su bile na saglasnosti, na kontinuitetima kod izvoza, mada su ostala određena ograničenja kod žitarica, ali to je bilo pravilo prošlosti – komentariše Ostrogonac nove cene i dodaje:

– Sada predstoji jedan drugi, teži put, a to je dogovor sa međunarodnim finansijskim institucijama oko plaćanja između banaka. Pretpostavljam da će naše banke koje su imale veliko ovlašćenje vrlo brzo uspostaviti korenspodentske odnose sa svetskim bankama i da će plaćanja nesmetano ići. Drugi deo, koji je vezan za normalno obavljanje uvozno - izvoznih poslova, odnosi se na određeni sistem preferencijala koji je vladao kod Evropske zajednice, što podrazumeva pribavljanje određenih dozvola kod izvoza, jer naši kupci u Evropskoj zajednici uživali su određeni preferencijalni status u smislu povlašćenih carina za sve poslove koji su u prošlosti bili sporazumom između Jugoslavije i EZ definisani. Sa tim zemljama se tek očekuje uspostavljanje normalnih trgovačkih odnosa.

Različitih programa privrednog oporavka bilo je i do sada, pa nam je privreda ipak tonula u sve dublju krizu i pre sankcija, a pogotovo u blokadi. Uprkos tome, naš sagovornik očekuje da će nove mere dati rezultata i uspeti da pokrenu posustalu privredu:

– Ja verujem u program profesora Avramovića „ni inflacija, ni deflacija”. On je taj program proklamovao od samog početka, ali ga zbog sankcija nije mogao održati do kraja, jer je cena inputa, pogotovo uvoznih roba, bila izuzetno visoka. Tu

očekujem određena pojeftinjenja, kao što očekujem i priliv inostranih sredstava za koja ne sumnjam da će ih profesor Avramović vrlo vešto iskoristiti kao jednu injekciju i podsticaj privredi. Najveći problem kod nas je finansijska nedisciplina i nelikvidnost privrede. To je uzrokovano velikim brojem banaka koje na tržištu kapitala prave određenu pometnju i cena kapitala je izuzetno visoka, kreće se od 16 do 20 % mesečno, što je izuzetno skup kapital za bilo kakve ozbiljnije poslove. Znači, za očekivati je pad kamatnih stopa koje će omogućiti ubrzanje proizvodnje, mogućnost finansiranja i relativno lakše dolaženje do obrtnih sredstava. Ta obrtna sredstva će delom doći i preko finansiranja trgovačkih poslova u smislu odloženog plaćanja od 60 do 90 dana, kako je to u prošlosti bilo uobičajeno – zaključuje Mirko Ostrogonac.

Dragan Vidaković

Servis bele tehnike **FREON** ❄️❄️❄️

024 52 918 vl. Gabrić Grgo

Nikole Kujundžića 10

stan Pazinaka 11 (22 456)

Srboljica

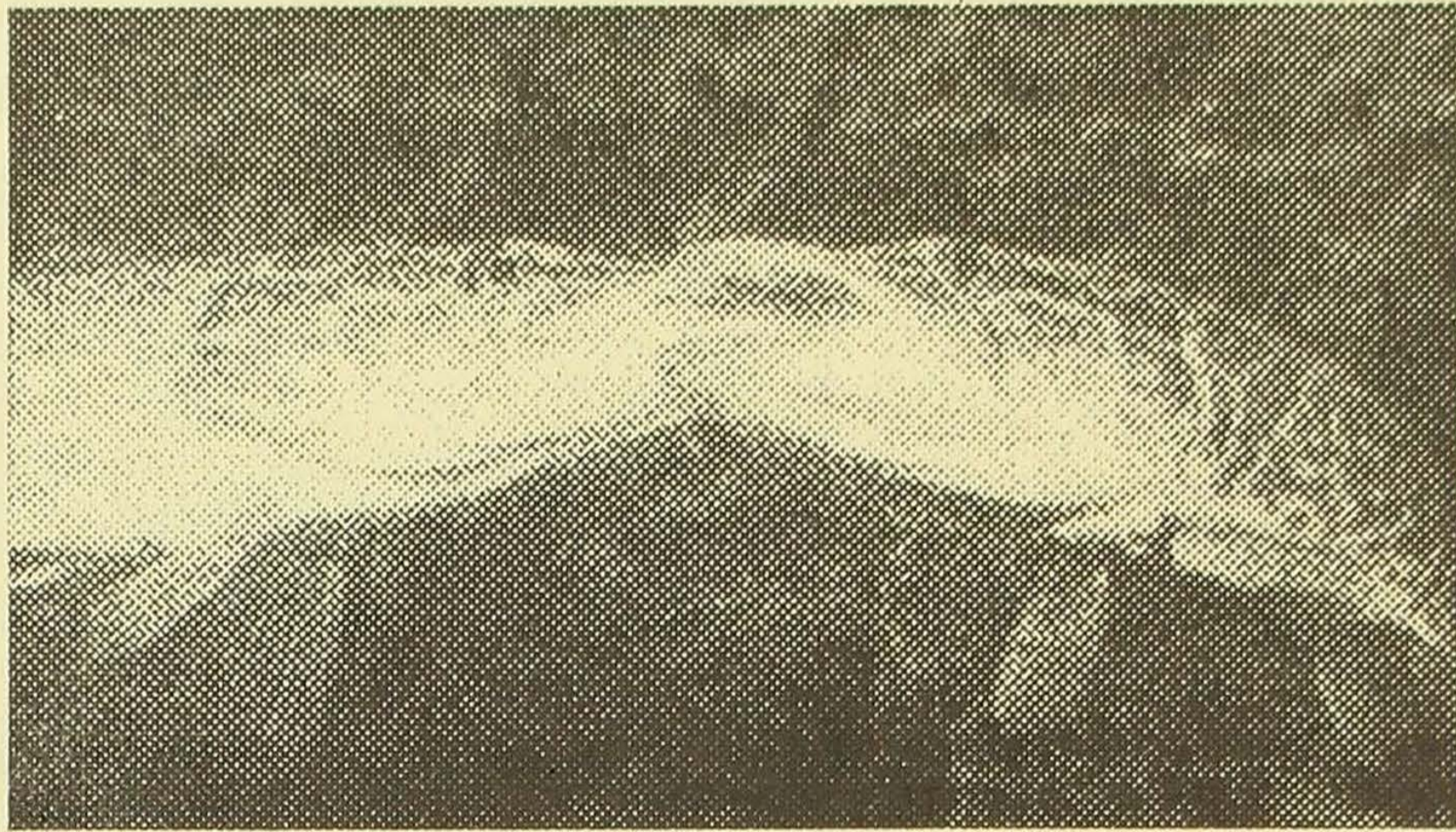
Štuka (*Esox lucius* L.) (IV.)

Zaljubljenici ribolova na grabljivice, napose na štuku, kada se ovih dana sretnu neizbježna im je tema razgovora o štuki. Nabranjanje pitanja i tvrdnji: „Da li si čuo, da je taj i taj, ulovio onoliko štuka; onaj drugi još više; netko je ulovio kapitalca ...” – nikad kraja. Ti razgovori obuhvataju opis vode, vremenskih prilika, način lova – što kod ribiča potpiruje želju da čim prija i on pođe na vodu i da tamo okuša svoju sreću, ali i da provjeri znanje.

Nedavno sam na ovom prostoru opisao pojavu izuzetno velike štuke, koja je procjenjena na iznad 10 kg, a ona je već bila okačena na udicu u ribolovnoj vodi, nedaleko od nas. Mi koji smo je vidjeli više puta u lovu na ribu bili smo zadivljeni njenom nesvakidašnjom moći. Po svoj prilici da ona nije usamljena; vjerojatno ih ima još nekoliko. Po načinu lova ispoljenog na vodi znamo da je to štuka.

Prije nekoliko dana nas trojica smo zabacili štapove u vodi gdje je ta velika štuka. Osmatrajući plovke i signalne karike, grijući se kraj vatre, vidjeli smo da je kolegin plovak naglo potonuo. Na brzu reakciju kontriranjem štuka je okačena na udicu. Po savijenosti štapa i nemogućnosti upravljanja njenim kretnjama u vodi znali smo da je to oveća štuka. Za vrlo kratko vrijeme privučena je obali te je uz pomoć drugog ribiča ona srećom završila u meredovu. Sreća je bila potrebna da se dovuče do meredova između brojnih podvodnih zapreka. Jer da se ona obmotala oko neke zapreke moralo bi doći do pucanja strune i gubitka okačene štuke.

Ovo do sada, samo po sebi, i nije baš tako zanimljivo, iako je ova štuka kasnije izmjerena na vagi pokazala težinu od 5,20 kg. Međutim, kod skidanja sa udice ostali smo iznenađeni kada smo primjetili sasvim svježije ožiljke od zuba na repnom dijelu njenog tijela. Znači, ovu štuku je pokušala zgrabiti daleko veća štuka (ili smud). Zamislimo koliko je velika morala biti ta riba, koja je jurnula na ovu od 5,20 kg i oko 75 cm dugačku.

Na život i smrt: sestrinski zagrljaj gladnih štuka

Eto, vidite i ovo – uz uživanje u boravku u prirodi – daje draž sportskom ribolovu, a nema ribiča koji se ne bi libio uloviti tako veliku ribu da bi s ponosom mogao isticati taj uspjeh i njime se hvaliti, i tako kod manje taličnih ribiča izazivati i zavist.

Iako su u prvoj trećini ovogodišnjeg prosinca vremenske prilike takve da se ljudi teško odlučuju napustiti svoje udobne domove, sada, kada se toj vodi autom može približiti na oko 3 km sve dok ne zaledi, najstrastveniji i najuporniji će ići uz veliki napor. Preostalih 3 km do vode trebat će propješačiti po blatu, sa svim priborom u ruci, u višeslojnoj zimskoj odjeći i u gumenim čizmama. Kada tako opremljen ribič stigne do željenog mjesta mora „prokuhati”, a onda treba stajati u jednom mjestu ili u laganom pokretu, poneki put u susnježici

i na vjetrometini. Sve će to podnijeti ribič željan ulova ribe, pa makar i dobro znao da je to neizvjesno, da se kući može vratiti ili s neznatnim ulovom. Međutim, ribiči pomišljaju na takvu mogućnost, jer njih potiče želja za ulovom kapitalne ribe.

Riba na suhom izgleda bezazleno, ali u vodi je ona – u borbi za život – zadivljujuće jaka i veoma borbena, a baš to čini ribolov uzbuđljivim. Kako je divan prizor za ribiča

kada veća štuka, koja je već bila okačena na udicu, pri privlačenju ribe, na načini po nekoliko skokova iz vode, slične delfinu, da se oslobodila udice. Kada ribič vidi takvu ribu srce mu počinje ubrzano raditi, a on ima samo jednu želju da mu približi i da mu približi i da ribu dovuče do meredova. Tko je ovakvo uzbuđenje makar i jednom doživio, taj će se

lako „zaraziti” ribolovom i zaželjeti da ponovo krene na vodu radi ribolova.

Pomalo u šali, a pomalo ozbiljno, moramo se čuti od više ribiča da je Bog kod rođenja čovjeku odredio broj dana života i da mu ih reka da dane provedene u ribolovu ne računati!

Zanimljivost: tu opisana štuka (oko 10 kg.) imala je u sebi ravno 1 kg ikre, koja za mrijest dozrijela sredinom veljače, odnosno kada voda bude 4 – 6 stepeni C.

Recept: Štuka u vrhnju: očišćenu štuku isjeći na kriške, uvaljati ih u brašno i staviti na vrelo ulje. Kada su pečeni izvadite ih i složite na dno druge posude, zalijte s do vrhnja, tako da prekrije složene komade i pirajte desetak minuta.

Alojzije Stanić

Žackalo iz „Poljoprivrednika” za poljoprivrednike

Dokazivanje

- Kakva je saradnja opozicionih stranaka u vašem selu?
- Skoro da i nema neke saradnje, jer je još uvek pokušavaju da jedni drugima dokažu ko je od njih bio na većoj funkciji u proteklih nekoliko decenija!

Saznanje

- Komšija, znaš da je kod nas došlo do smanjenja cena naftnih derivata?
- Znam, komšija, ali bih mnogo više volio kada bi mi neko rekao da na našim pumpama ima jeftinog goriva!

Može im se

- Preteraše sa cenama repromaterijala. Ama, sve rade pogrešno!
- E, moj kumašine, može im se, jer mi seljaci plaćamo te njihove greške!

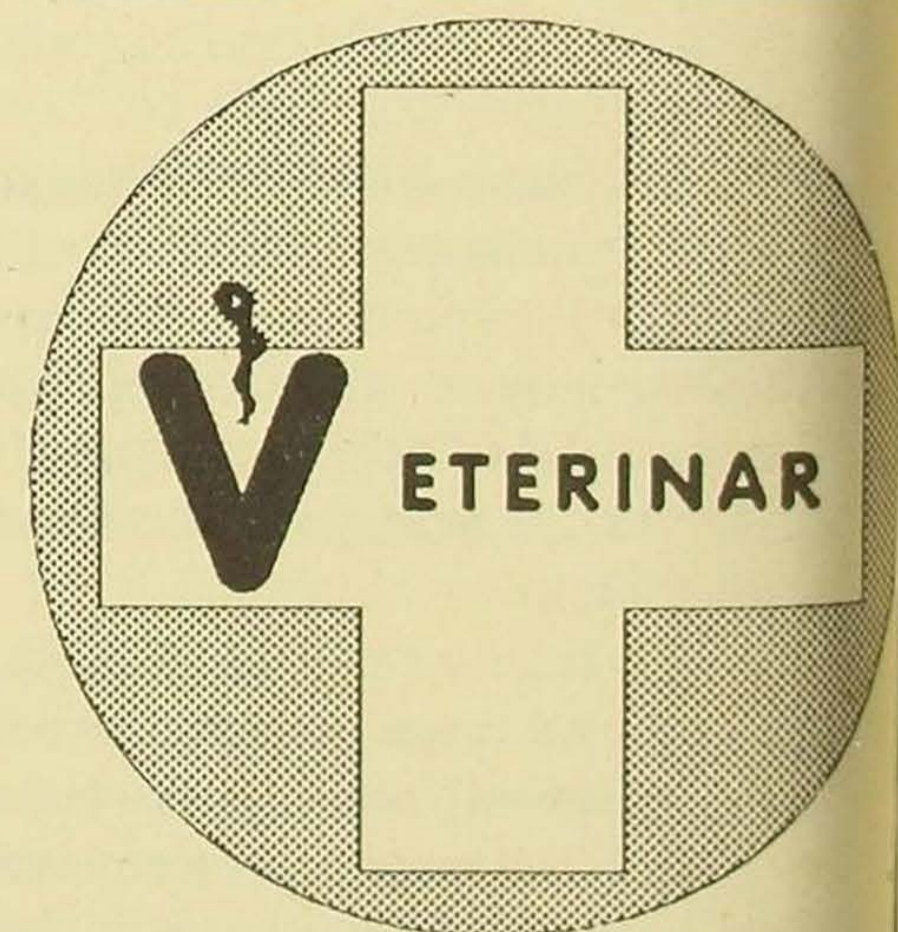
Zubobolja

- Ako mi se ne izvineš izbit ću ti zube, da ti ostane samo jedan, preti mladić svom vršnjaku.
- A zašto baš jedan?
- Da te muči zubobolja!

Program

- Znaš li ti koji je program najbolji u poljoprivredi?
- Naravno, najbolje je gledati svoja posla.

(na. vi.)

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR”

Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senčanske crkve)

telefon: 024/39-229

Radno vreme u ambulanti:

- radnim danom od 7 do 19 časova
- nedeljom od 8 do 11 časova

Aforizmi

- Preventiva: Čuvati zdrave uši od groznih (š)umova.
- Mržnja je razbuknjela zavist. Ljubav je liho udivljavanje.
- Nepostoji apsolutna originalnost! I Anstein je bio „relativan”.
- Lakat je stara mjera za dužinu, a nova – za jačinu proboja.
- On je u pravu, ALI ...!?
- Neko zna biti toliko smiješan da se možeš – gledajući ga – zagrenuti od plača.
- „Kolariću Paniću ...” Sami sebe prodamo, sami sebe kupujemo.
- Degradirati smisao života: jesti-piti-raliti.
- Pucanj u prazno – kratkotrajnu jeku laje!
- Rudimentarna skromnost nije garnirana s kompleksom niže vrijednosti.

Željko Skenderović

Navratite u poljoprivrednu apoteku

„AGROSU”

Stari Žednik, Žarka Zrenjanina 11

Telefon: 787-043

Tornjoš, Maršala Tita 31

Telefon: 841-006

Za svakog ponešto,

a za zemljoradnike najviše.

Nudimo Vam kvalitetnu semensku robu, sredstva za zaštitu bilja,

stočnu hranu –

koncentrate i premikse od „Veterinarskog zavoda” Subotica,

mineralna đubriva, alatke, kućnu hemiju i još mnogo štošta drugog.

Iz života naših predaka

Do (II.)

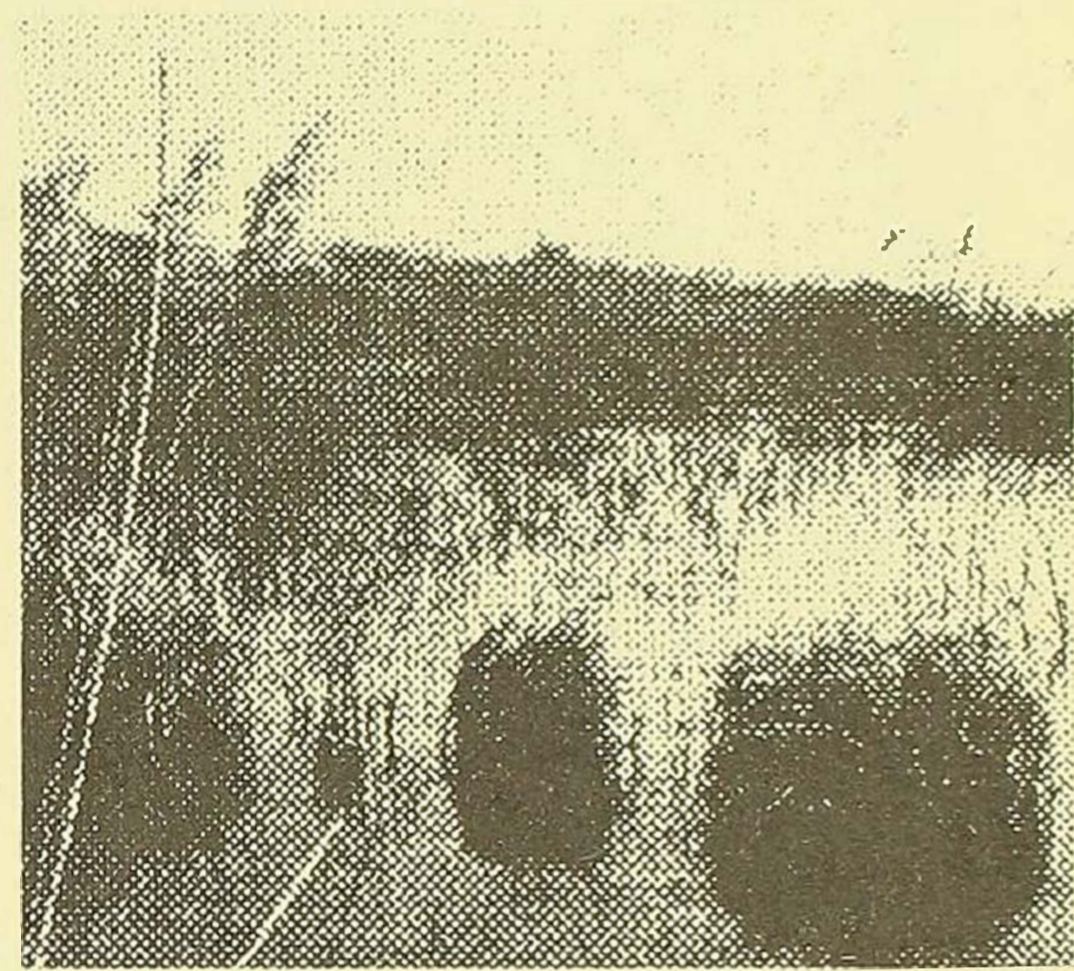
Dolovi su više pri srcu ljudima koji su kraj nji odrasli, nego onim drugima jel svojom lipotom oslikavaju naše krajeve. Lipi su oni i drugima, al nikom toliko ko ljudima koji su nuz nji rasli, koji su ostili njegov dah. Kako je lipo vidit do s briga, kako ko zmija šara izmed njiva, di se raspuzana trska obrasla roguzom sjedinila s mlakom, zelenom zimi-liti. Tu i tamo je izraslo po koje drvo, najčešće vrba, a tamo di su oni širi, bilo je i drvoreda od razni drva. Po koji čistac je prisiko niz guste trske i pokazao da je do voda bogata raznim barskim biljkama, koje prave savršenu zajednicu. Kad je kogod često u ovakoj prirodi mora je zavolit – mora se zaljubiti u ravnicu. Kome je ravnica daleka nikad je neće tako vidit ko što je vidi čovik s dola.

Do je lip i privlačan tokom cile godine, al je u svakom godišnjem dobu drugačiji. S prolića gusta zelena trska sa zelenim žitnim poljima prisica sivilo ravnice i daje joj posebnu draž. Barske i druge ptice: rode, divije patke, šljuke, čaplje, galebovi, bukavci, švrake i druge sa kreketanjem žaba i cvrkutom ptica u trski i letovima iznad trske ulipčavaju ionako lipi do. Kad čovik dode bliže mlaki i osti kako mriši, onda je skoro svim čulima u sebe upio tu lipotu, koju je čovik, sridinom ovog vika, nerazumom sasvim uništio!

Dica oko dola jedva su dočekala da zima pokaže svoju pravu ćud: da padne snig i da voda zaledi. Do onda oživi drugačije: ljudi dođu pokosit trsku a s njima i dica da se kociljaju tamo di se led bolje uvatio. Za kociljanje su dobre bile klompe, bolje od opanaka, a oni koji su bili vištiji sami su napravili korčuljke. Drvo dugačko koliko klompa il opanak, široko 5 – 6 cm i visoko otprilike toliko, da donjem dilu je bilo malo usičeno i u njeg je stegnut bilo drot (onaj kojim su vezali ogradu od cipalja), sa strane

je bilo bar 4 šparge, sa kojima je korčuljka čvrsto svezana za obuću. S ovakim koričuljkama moglo se brže kociljat neg u klompama, samo što je s vrmena na vrime tribalo pritezat šparge za obuću. Ovaka zabava je bila dozvoljena samo ako je kod dice bilo i koga starijeg.

Na salašu su dica na ravnoj zemlji napravili stazu od leda i na njoj se kociljali. Uveče bi led polivanjem vodom gojili, da bi staza bila što bolja za kociljanje.

Čistac u trski dola

U zimsku zabavu dice spadalo je i sanjanje. Dičije sonce, nalik velikima, bile su veće negdašnje, pa i' je moralo vuć bar dvoje dice, al su zato na njima mogla sidit troje, pa čak i više dice.

Pokatkad su stariji u dičija sonca upregli mirnijeg konja i dali dici da se prosankaju po širini njive – to njim je tek bio doživljaj.

Posli zabave na ledu il na snigu, dica su ušla u vruću sobu da se malo „otkrave”, da bi što slade užnali il večerali. Friški ajer je toliko „izvuko” dicu da su mogla ist s velikim apetitom, a tek kako njim je bio sladak san u krevetu na perni i pod dunjom.

Alojzije Stantić

Poništavanje maraka

Zahvaljujući prenošenjem poruka raznih vrsti Pošta postoje monopolisti u ovoj vrsti saobraćaja. Budući da izdaju marke za vršenje ovog saobraćaja

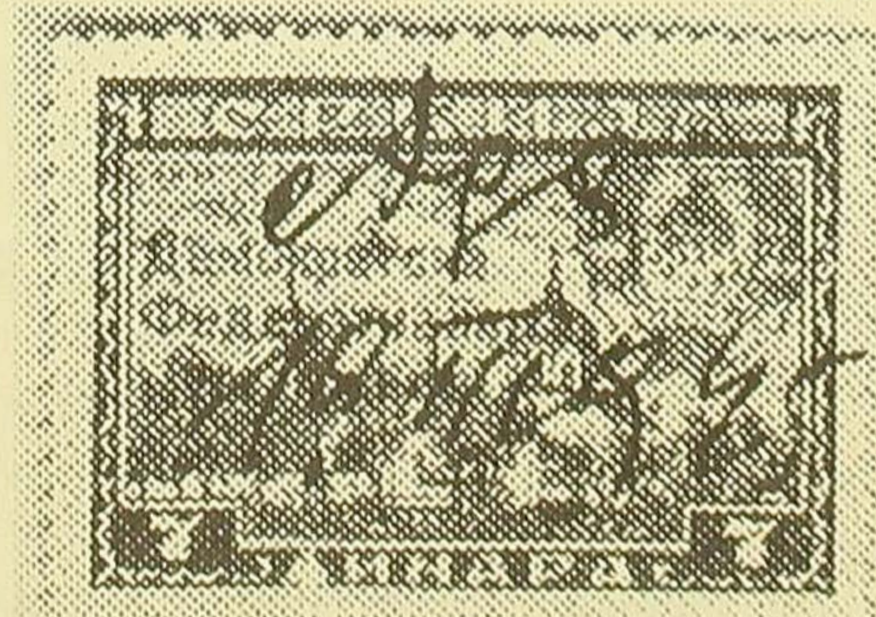
pošte nastoje da se marke ne koriste u više namjena, te ih poništavaju, čime marka završava svoju funkciju. Poništavanje maraka se vrši na sledeći način:

Žigosanjem – kada se marka nalazi na poštanskoj pošiljci – običnim čeličnim žigom. Ako je žig izraden za određen događaj onda se ovi žigovi nazivaju prigodni žigovi i koriste se samo za određenu namjenu. Isto tako često je korišćena usluga željez-

ne pa su poštanske pošiljke poništavane stalnim žigovima.

U ratnim vremenima i prelaznim periodima pošta nije u mogućnosti blagovremeno osigurati potrebne žigove s novim nazivima ili drugim

karakteristikama, te u takvim slučajevima poštanski djelatnici primjenjuju svoju „snalažljivost” i poništavaju marke križanjem mastiljavom olovkom ili ispisivanjem mjesta i datuma mastiljom. Naravno, kada poštanski djelatnici imaju vremena ili osjećaju za filateliste, onda su marke lijepo poništene i žigovi čitki. Marka je obavila svoju namjenu tek kada je poništena – žigosana. Međutim, filatelisti sakupljaju marke i žigosane i nežigosane. Kako nisu sve marke žigosane pribjegava se **uslužnom žigosanju** – marka je po-

ništena iako nije izvršila svoju osnovnu namjenu.

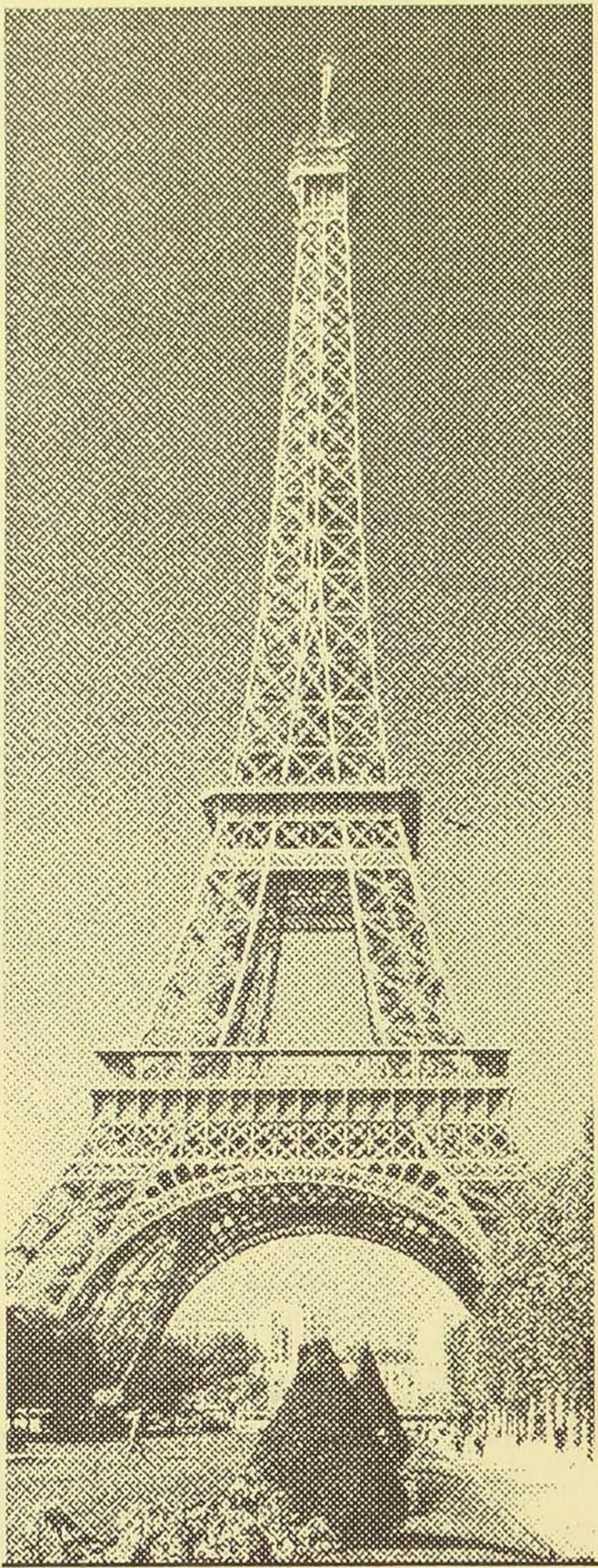
Mogu biti veoma raznoliki po obliku. Ali danas je na snazi propis koji određuje da svi žigovi moraju biti okrugli, veličine 30–33 mm i moraju u sebi sadržavati ime mjesta, datum i broj pošte. Mnogi filatelisti su se odlučili za sakupljanje žigova, kojih ima više vrsta. Postoje žigovi koji nose službene oznake o načinu plaćanja poštarine (PP), zatim oznaku VIA (carinjenja poštanske

pošiljke), zatim postojali su i nijemi žigovi koji nisu imali nikakav natpis i služili su jedino za poništavanje maraka (Engleska je imala malteški križ). Žigovi se koriste najčešće u crnoj boji, ali postoje prilike kada pošta koristi i druge boje – crvenu, ljubičastu i dr. U mnogim slučajevima upravo korišćenje neke druge boje za žigosanje, marke na ovaj način postaju mnogo vrijednije, pogotovu ako su žigovi iz manjih mjesta, jer je ovdje daleko manji poštanski saobraćaj.

Porast poštanskog saobraćaja i sve češćeg komuniciranja među ljudima dovodi poštu u situaciju da mora ubrzati i olakšati rad poštanskog djelatnika, pa se pošta mehanizira te se uvode **mašinski žigovi**. U prvi mah ovi žigovi su imali samo vodoravne crte pored službenog žiga da bi sigurno „pogodile” marku i poništili je. Danas mašinski žig je toliko napredovao da ga koriste mnoga poduzeća, a umjesto vodoravnih crta za poništavanja ovaj žig se koristi i u razne reklamne svrhe – bilo da reklamira tvrtku čiji je mašinski žig bilo da ima u sebi mnoge druge reklamne praktične poruke: „lijepiti marke u desnom uglu”, „poštu za novogodišnje praznike predati na vrijeme”, „opreznost na ulici nas čuva od nesreće”, „alkohol uništava obitelj”.

Svojevremeno je postojalo poništavanje brzojavskih maraka odsijecanjem jednog kuta. Ovakve „oštećene” marke nisu utjecale na njihovo sakupljanje, budući je marka na ovaj način vršila svoju funkciju.

Ljudevit Vujković Lamić

MIR JE POTPISAN!

Pitanje je: koja je sljedeća destinacija predvodnika bivših Republika u Među(na)rosnom političkom turizmu?

Iz starog tiska

Vanjska politika

Da vidimo kako zapravo i izgleda ta pomoć, koju saveznici pružaju Finskoj: Ivici savituje njegova mamica da svaki dan triba da čini kakvo dobro dilo. Jednog dana dotrči kući Ivica bez daha.

– Šta si učinio? – pita ga mamica.

– Stari bać Joso krenuo na stanicu, ali se pobojavao da će zadocniti na voz. Nato sam ja pustio našeg garova i ... bać Joso je odista na vreme stigao da uhvati voz.

Englezi su pripravnici da narodima koji su u opasnosti pruže pomoć. Ali kako? Evo ovako:

Ivan je zgodan čovik. Uvijek je spreman da drugog tješi. Kad čuje da je neko slomio livu ruku, odmah reče: „Neka se raduje što nije desnu!” Ako je ko slomio nogu, tad reče: „Neka se raduje što nije slomio vrat!”

Čuvši da mu je komšija Stipan prilikom jednog sudara vozova zaglavio, već je gotov da tješi udovicu: „Hvala Bogu što se nije dugo mučio!”

„Bunjevačko žackalo”, 7. ožujka 1940.

Vrijeme pravog slavlja Piloti se vraćaju kući

Sretna mreža dugo pletena oko sudbine dva francuska pilota koja su, sjetimo se, vozila borbene zrakoplove Mirage 2000, u akcijama z(a)družnih snaga NATO saveza iznad susjedne, a od skora i prijateljske, Bosne i Hercegovine, i prilikom tog viševrsno provocirajućeg ljeta bili oboreni protuzračnom obranom srpske vojske iz međunarodno priznate BiH, napokon je, nakon više od stotinu dana, u kocku kruga povezala sve svoje dijelove zahtijevanog. To ne čudi, budući su posrednici ovog kompliciranog pletenja diplomacije, francuski predsjednik Jacques Chirak i ruski Boris Jeljcin, dovoljno uvjerljivi i snažni u odnosu na naše sitne, ali ne manje borbene, pauke.

Međutim, ono što uliva dozu strahopoštovanja otkriva se u tomu koliko dotični Francuz pridaje važnosti životu svoj sugrađana. Životu kao najvećoj vrijednosti. Možda se netko pita, više

radoznalosti, a ne istine, radi, što bi naši Jacquesi učinili da su na njihovom mjestu. A taj odgovor smo, na žalost, vidjeli, osjetili i bolno iskusili. Kod nas ništa nije sveto do ljubomorno čuvana vlastita koža uspjeha na guzici slave. Sve ostalo su izmišljotine nadolazeće aveti u liku zatrulog „Novog svjetskog poretka”. Kada nam život drugog bio onoliko vrijedan kao i naš vlastiti, ne samo na riječima već i na djelu, tek tada ćemo moći ići u korak s naprijednim svijetom, i tek tada ćemo se moći sretno vratiti u blaženi dom ljudskosti
(lj. k.)

„PRIMA NOTA” D.O.O. -P.O.
SUBOTICA
KNJIGOVODSTVENE USLUGE
Maksima Gorkog 8/I
Tel: (024) 53-529

Bunjevačka narodna pripovijetka

Babine ševe

Okrene dida ovako, okrene onako, nikako da smisli šta bi to babvaćala, kad ne vidi nikake golubove ni grlice. I na kraju nije mog izdržat, oćo kod babe, a ona baš baca žito i vabi ševu.

– Alaj, komšince, pa vajda neš ševu lovit?!

– Al baš ševu!

Didi se svit privrnio prid očima. Ko je to još ćuo da kršteno ćeljad lovi ševu?! Ševa je sveta tica. Kad su Josip i Marija s malim Isusom bižali ispid Iruda ševa je za njevim magarcom začepkala trag, i i' tako nisu uvatili. Doduše u komšijskom majuru je matora gospođ lovila vrepce i kuvala vrepćiji paprikaš, al ševe nije ni ona, makar bila malo haj-haj.

– Pa dobro, – dida edva došo sebi – šta bi ti sa ševama?

– Ništa, al moram i' lovit, jel mi je vraćara kazala da bi se ja mogla udat ako ulovim sto ševa.

– I koliko ti još fali?

– Kad ulovim ovu, onda će mi falit svega još devedeset i devet.

Kazivao: Mate Odvalić, Subotica, rođen 1899.

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Didi udovac, baba udovica, a imali salaš do salaša, obadvoje sami, ni diteta ni grdeta. Baba razminila već osmu deseticu kad se prvi put udala, al kad se već zaukala u udaje, za dvi godine saranila tri ćovika.

Didi dikoja komšince spomene, šta se ne oženi s babom pa ne bi bio sam, a on gotovo

da kamiš odgrize:

– To je ružno i ćut, a kamo l uživat.

Uplašio se dida da bi i on umro ćim bi se vinćo s komšincem. I ni iva mu ne triba prid oći. Ne triba, ne triba, al edared nije mogo sebi zapovidit, moro dida izać da vidi šta baba radi. Edva počelo svanjivat, baba rašeto u ednu ruku, klupće šparge i prutić u drugu, pa ode na njivu. Naerila rašeto, potpaćila ga prutićem, kraj šparge vezala za njegov, ispod pregaće rasula štogod pod rašeto, pa za sobom odmotava špargu i sakrije se iza klupe kuružne. Kroz niko vreme primišta rašeto, pa tako redom od klupe do klupe.